

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Capvt I. De Nessitate Incarnationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

[MRA] [IHS] [IPH]

CONTROVERSIARVM
THEOLOGICARVM
LIBER IV.
DE INCARNATIONE
E T
SACRAMENTIS.
TRACTATUS I.
DE INCARNATIONE.

CAPVT I.

DE NECESSITATE INCARNATIONIS.

CONTROVERSIĀ I.

Vitrum Peccatum sit infinitæ malitiæ.

Poterat hæc quæstio tractari in secundo libro cùm ageretur de Peccatis. sed vñ jam recepto translatæ est in hunc locum , occasione doctrinæ fatis communis , afferentis , ex infinitate malitiæ peccati , & non aliter , posse Necellatatem Incarnationis seu satisfactionis infiniti valoris pro peccato generis humani probari . Preliminaris ergo seu præjudicialis quæstio est , An peccatum sit , aut possit esse infinita Malitia : quod si negabitur , prout negabitur , videndum

deinde erit , an ex alio capite fuerit ad finem redemptionis nostræ Necellaria Incarnatio : quod idem est ac querere , an Creatura pura posset satisfacere pro peccato , cùm ejus Malitia sit tantum Finita . Pro resolutione prioris quæstionis

2. Supponendum est 1. Christi opera habuisse ex duplice capite condignitatem ad delendum peccatum generis humani , videlicet in genere Satisfactionis , & in genere Meriti . Discriben utriusque declarabitur in progressu . Hoc inquam nunc supponimus , infra probandum ; Si enim Christi satisfactio non fuisset condigna & sufficiens ,

K k k

sufficiens, inepta esset præsens quæstio, vtrum fuerit Necessaria.

Supponendum 2. In peccato posse considerari tres Formalitates diversas, ab invicem separabiles, &c, licet non perfectè & reciprocè, ab invicem præscindibiles. Prima est, quod sit contra legem vel præcipientem, vel prohibentem. Secunda, quod sit Voluntaria aversio ab ultimo Fine, & ab aeterna felicitate. Tertia, quod sit offensa & contemptus quidam divina Majestatis, Excellentia & amicitia ejusdem. Haec formalitates in peccato repertæ, pariunt diversos effectus morales. Nam peccatum ut habet primam formalitatem, infert Reatum Pœnam & supplicij subeundi: & hac formalitas reperitur etiam in peccato Veniali. Prout peccatum habet secundam formalitatem, infert privationem ultimi Finis, non quidem per modum supplicij, sed præcisè quatenus non erat positum Medium Necessarium ad ultimum finem consequendum: quo modo averteretur aliquis ab ultimo fine, si apprehenderet aliquam actionem esse necessariam ad ultimum finem, eam tamen voluntati omittet, eò quod arbitratetur, ultimum finem esse sibi aliunde impossibilem, ex defectu vel impossibilitate alterius cuiusdam Medij etiam necessarij. Denique tertia formalitas infert in Persona offensa Jus ad rationabilem aversionem ab offendente, & Jus tractandi eum ut inimicum, in offendente vero infert obligationem satisfaciendi & placandi offensum, seu tollendi Jus rationabilis aversionis. De hac tertia formalitate dubitatur, an reperiatur propriè in peccato Veniali, & videtur negandum cum S. Thoma, quem sequitur Suarez d. 4. s. II. §. dico tamen primo. & alij Recentiores. Quia peccatum Veniale non est contemptus divinae amicitia, quam non dissolvit, ac proinde non præberet Deo titulum aversionis; nec parit obligationem satisfaciendi pro offensa: ino non est materia satisfactionis propriè dictæ pro culpa, sed folium pro pœna, cuius reatum contraxit per primam formalitatem, quatenus est transgressio legis. Præberet quidem peccatum Veniale Deo titulum negandi aliquos favores majores quos exhibuit et non peccanti: sed hoc non est aversio propriè dicta, nec tollitur per satisfactionem, sed per actus meritorios, quibus homo illos favores iterum promeretur.

3. Supponendum 3. cum P. VVadingo d. 1. dub. 3. n. 34. Peccatum mortale ex duplice capite prometeri pœnam, nempe, & quatenus est transgressio Legis, & quatenus est offensa Dei. Quatenus est offensa Dei meretur pœnam aeternam, & etenim infinita, quatenus aeternitas à parte post est aliquo modo infinita. Quatenus autem præcisè est transgressio Legis, meretur insuper aliquam pœnam, non quidem aeternam, sed temporalem; & hanc etiam in inferno cessare docet idem Auctor, de quo nos diximus in secundo libro. Ratio prioris est, quia ex transgressione Legis oritur in Legislator, exerceunte Justitiam Vindicativam, jus puniendo

transgressorem pœnam commensurata & proportionata transgressioni Legis. Hujus autem transgressionis malitia commensuratur cum Bonis illis, quod Legislator per observantiam legis intendebat: hoc vero bonum non est bonum infinitum ut patet: ergo nec malitia transgressio est infinita, ne quidem secundum quid, in eo sensu, quo contemptus divinae amicitiae est malitia infinita secundum quid, ut dicimus: ergo non meretur pœnam aeternam, quæ est infinita secundum quid. Ratio posterioris, nempe, quid meretur pœnam temporalem, est hac: quia de fide de quod remissâ pœnam aeternam, adhuc remaneat, per se loquendo, reatus pœnam temporalis: hujus item rei nulla commodior ratio reddi potest, quando dicendo cum quodam Recentiore Hispano, quod peccatum, ut est transgressio legis, & viceversa a Justitia vindicativa, meretur pœnam temporalem, quæ remaneat, sublatâ pœnam aeternam, deinde proper contemptum divinae Majestatis, & amicitia ejusdem: quare rectè dicitur, non enim Dei arbitrio, sed ex natura rei remaneat hujusmodi pœnam temporalem.

Præsens itaque controversia procedit de malitate offensæ divinae, de qua quantum, aut simpliciter infinita malitia. Affirmant Cen. Capreol. Didacus Alvarez, Hurt, Mendoza, Coninx, Martinonius, VVadingus, Bernald. Conmuniū tamen RR. negant.

4. DICO, Malitiam peccati non est simpliciter infinitam, sed solum secundum quid. Est infinitam secundum quid, colligitur ex infinite persona offensa. Quod autem non infinita simpliciter & absolute, loquendo de peccato Veniali, consentiunt adverbari: quod peccatum mortale est dissensio. Probatur item Conclusio primò & sufficiens, offendendo, principium adversariorum argumentum esse ex numero eorum, quæ nimium probant, & ideo nihil probant. Argumentum eorum delaminatur ex pœna quam meretur peccatum mortale; nisi enim, inquit, esset infinita malitia, non meretur pœnam aeternam: atqui meretur pœnam aeternam: ergo est infinita malitia. Argumentum hoc infra solvemus, assignando aliam rationem hujus meriti. Nunc offendendum est, plus probare quād admitti possit ab adversariis: probret, inquam, quid etiam actus meritorius pœdens ab homine justo, esset infinita bonitatis, quia meretur premium aeternum, nempe vitam aeternam, ut definitum est in Tridentino Concilio, sequiam autem omnes negant: ergo etiam in adversariorum argumento negari potest.

P. Hurtadus Mendoza §. 19. duas responsiones adhibet huic retorsioni. Primo, ait, respondere posse, nostra bona opera solum mereri contingit substantiam visionis beatæ ipsam autem aeternitatem illius non mereri. Rationem affirmat, quia non aliter meremur Gloriam, nisi in quantum meremur gratiam habitualem: atqui aeternitatem Gratias habitualis non meremur, quia hujus

nitas pender à perseverantia & auxilio gratiae finalis, quam nemo condigne meretur: ergo nec aeternitatem gloriae meremur condigne. Confirmat deinde hoc ipsum. Aeternitas Visionis non debetur, nisi in quantum debetur aeternitas Gratiae: quia Visio est effectus Gratiae: sed aeternitas Gratiae non debetur: ergo nec aeternitas Visionis.

5. Hæc tamen responsio est imprimis contra torrentem Doctorum, ut facetur auctor, vnde nec ipse acquiescit. Deinde impugnatur ratione. Si enim non meremur aeternitatem visionis ex hoc capite, quia perseverantia finalis in gratia non meremur, à qua pendet aeternitas Visionis, sequitur, nos non mereri substantiam Visionis de con digno, quod est contra ipsum adversarium. Sequela probatur. Nam visio beata ne quidem ad vincum inflans darum nisi dependenter à perseverantia finali: ergo si hoc obstat, quominus meremur aeternitatem Visionis, etiam obstat, quoniam meremur substantiam Visionis.

6. Ad argumentum vero Hurtadi facilis est responsio: sicut sub conditione meremur aeternitatem visionis, ita etiam sub conditione meremur aeternitatem Gratiae, nempe, si in Gratia deceleremus: ergo purificata conditione meremur tam aeternitatem Gratiae quam Glorie. Indò hoc & non alio modo meremur peñam aeternam, nempe si in peccato deceleremus: ergo si purificata hac conditione meritum peñam aeternam est meritum malitia simpliciter infinita, etiam meritum Gratiae & Glorie erit bonitas infinita: hoc autem etiam adversarius negat: ergo pari jure negatur, peccatum esse malitia infinita.

7. Impugnatur responsio secundum. Concilium Trident. docet, nos nostris operibus in Gratia mereri vitam aeternam: ergo non tantum meremur substantiam Visionis, sed ipsam quoque aeternitatem.

Ad hoc responder Hurtadus, nos mereri quidem aeternitatem, sed solum materialiter seu consecutivè, quatenus ex natura rei consequitur lumen gloriae, quod connaturaliter petit durare aeternum. Senum proinde Concilij vult esse, nos mereri visionem, quæ connaturaliter est aeterna.

8. Sed contra i. Qui meretur essentiam rei, mereetur etiam passiones & proprietates essentiae: aqua aeternitas est proprietas Visionis: ergo si meremur essentiam Visionis, meremur etiam aeternitatem illius. Responder Hurtadus n. 33, distinguendo majorem, quando passio addit multò majus beneficium, quam sola essentia, & est divinitus separabilis ab essentia, negat majorem, quando vero non addit, & essentia sine passione est pari momenti, concedit. Jam vero Visio etiam sine aeternitate est res magni momenti: aeternitas insuper addit magnum beneficium: ergo metendo visionem non hoc ipso meremur illius aeternitatem.

Sed contra: Visio momentanea non esset premium sufficiens ad alliciendos SS. Martyres,

ii. Argumentum hoc, quod est ex mente S. Thomæ, non placet Arriagæ, qui sic argumen-

Kkk 2

tatur

vt tormenta sustinerent: alliciebantur ab aeternitate præmij: omne autem illud pertinet ad constitutionem præmij, quod est necessarium, ut sufficienter alliciatur animus ad actus meritorios eliciendos, quorum obtainendorum gratiæ præmium est constitutum.

9. Secunda responsio P. Hurtadi ad nostram retorsionem est, negando quod aeternitas sit passio & proprietas Visionis, vultque, hanc solâ Dei misericordiâ concedi. Verum hoc responsio negat, quod omnes alij concedunt, & non satisfac auctoritatib[us] Tridentini, & vterius licet impugnatur. Sicut per peccatum mortale non tantum meremur substantiam inferni, sed etiam aeternitatem illius, tametsi aeternitas non sit proprietas peñæ inferni, ita Theologi, quando assertunt, quod mereamur aeternitatem visionis, non se fundant in eo, quod aeternitas sit proprietas Visionis, sed quia vita aeterna proponitur nobis per fidem ut præmium: ergo sive sit, sive non sit proprietas, dicendum est, habere rationem præmij.

10. Probatur nunc Conclusio 2. Si peccatum contineret malitiam infinitam, hæc sanè malitia non esset Infinita in quantitate aut numero, aut intensione: esset ergo infinitum in perfectione vel quasi perfectione, hoc est, in aliquo genere sumnum excogitabile: hoc autem est falsum: ergo non est malitia infinita. Sequelam concedunt adversarij. Minor probatur. Illud est infinitum in aliquo genere, quo non potest in eo genere excogitari perfectius seu maius: quod principium omnes recipiunt, excepto Arriagæ: sed hoc non verificatur in malitia peccati: ergo &c. Declaratur illud principium. Infinitum in quantitate, numero, intensione, differt ab infinito in perfectione per hoc, quod infinitum in intensione, quantitate & numero, constitutur per negationem termini intrinseci, hoc est: ad hæc infinita (si dari possent) sufficeret non habere terminum intrinsecum, hoc est, ultimum instans aut punctum terminativum, aut ultimum gradum, aut ultimam unitatem: hoc inquam sufficeret, etiamsi haberet terminum extrinsecum, hoc est, etiamsi illi posset superaddi aliqua unitas, gradus, palmus &c. At vero Infinitum in perfectione non constituitur per negationem termini intrinseci: Deus enim est infinitæ perfectionis, & tamen habet terminum intrinsecum, cum sit unicus: constituitur ergo per radicalem negationem termini extrinseci, hoc est, exigit nullam esse excogitabilem perfectionem, cum qua non identificetur. Hoc positio probatur minor propotio. Vnum peccatum mortale est altero gravius: ergo habet terminum extrinsecum: & quia repugnat peccatum, quod sit omnium possibilium gravissimum, ideo quolibet possibile peccatum habet terminum extrinsecum: ergo nullum est simpliciter infinitum.

ii. Argumentum hoc, quod est ex mente S. Thomæ, non placet Arriagæ, qui sic argumen-

Kkk 2

tatur

tatur. Ponamus implicare omnem creaturam, inquit omne Ens, etiam ipsum Deum, excepto homine: in tali casu homo (formaliter loquendo) non magis erit infinitus quam modus sit: per hoc enim quod cetera sint vel non sint possibilia, nihil accrescit (formaliter loquendo) nec decrecscit homini: atque in illa hypothesi careret homo termino extrinseco: neque enim esset exigitabilis aliqua perfectio possibilis, qua non esset in homine: ergo si nostrum principium verum esset, esset infinitus, quod tamen est falsum, & contra hypothesin.

12. Ad hoc argumentum patet responsio ex dictis. Non enim dicimus, infinitum constitui per negationem formalem termini extrinseci, sed per negationem radicalem, hoc est, per talen entitatem, qua exigat identificari cum omni perfectione exigitibili in certo aliquo genere. Jam vero Homo secundum rationem suam specificam hanc exigentiam non habet, quia non exigit habere identificatas omnes perfectiones possibles, neque hanc exigentiam haberet (formaliter acceptus) in casu illius hypothesis, quia formaliter loquendo talis & non aliud esset, quam est modus: ergo non esset magis infinitus quam est modus. Econtra Deus secundum rationem suam specificam exigit identificari cum omni perfectione simpliciter impliciti in specie, seclusa omni imperfectione, & ideo est infinitus perfectus, nec habet terminum extrinsecum. Pariter igitur ratione, ut peccatum mortale, v. g. Homicidij, esset infinita malitia, deberet intrinsecè exigere continentem malitiam Infidelitatis, odij Dei &c. atque hanc exigentiam non habet: ergo non continet malitiam simpliciter infinitam.

13. Ad argumentum nostrum aliter respondere conatur P. Conink, peccata esse quidem inæqualis malitia, si considerentur preciè prout habent oppositionem cum diabolice rationis, seu sub conceptu peccati philosophici, non item si considerentur in ratione offense Dei: vt sic enim ait, omnia esse æqualia, nec unum gravius alio, quin quatenus peccatum est mortalitatis offensio Dei, æqualiter avertit à Deo.

Sed contra primò. Quia loquendo de aversione positiva & formaliter ac intrinseca ipsi peccato, & non tantum de aversione consistente in privatione Gratiae sanctificantis, sic inquam certum est, peccata inæqualiter avertire à Deo; Ratio est: quia quod difficilior redditus regressus ad Deum, èd est facta major aversio: atque aliqua peccata reddunt difficiliorem regressum ad Deum quam alia: ergo alia alijs magis avertunt à Deo. Major est clara. Minor probatur. Odium Dei reddit utique difficiliorem regressum ad Deum per illius amorem, quam furtum: item peccatum Infidelitatis reddit difficiliorem regressum ad Deum, quam cetera peccata, qua cum fide consistunt, quia Infidelitas tollit fidem, sine qua est impossibile reverti ad Deum.

14. Contra 2. Quis, ut arguitur Card. Pallavicinus, ille magis avertitur à Deo, & magis offendit Deum, qui maiorem quis indagationem voluntariè incurrit: Sed ex dubia inæqualiter philosophice peccantibus ille qui gravius peccat, voluntariè incurrit gravitem indagationem Dei: ergo magis avertitur, magis Deum offendit. Minor probatur. Qui quando malitia philosophica peccati est in uno graviter à Deo magis prohibetur, & Deus propterea magis irascitur & indignatur: ergo est difficultius reconciliabilis: ergo peccator est hoc quo magis aversus.

15. Probatur nunc Conclusio 3. Siquidem mortale contineret malitiam simpliciter infinitam, hoc ideo esset, quia dignitas Personae confessio, auger gravitatem ipsius offense, & per consequens dignitas infinita auger gravitatem offensio infinitum: atque haec ratio non probat intentio ergo &c. Minor probatur, & simul redditus ratio priori nostra Conclusionis. Dignitas Personae confessio non auger gravitatem offensio secundum ipsam substantiam sua dignitatis præcisè immediatè, sed eatenus, quatenus exigit intentioniter in mente ipsius offendit, seu in quantum appetit offendit: atque cognitio quia peccatum cognoscit Deum esse bonum infinitum, est ratio imperfecta, & limitata, ac anigmatica, reportans videlicet borum infinitum in tantum bonum & est modus perfectior, modus imperfectior: ratione sua limitationis habet quod potest ostendere cum peccato: si enim esset ratio infinita Dei, redderet hominem impeccabilem: ergo dignitas offensio licet infinita, & aliquo modo etiam cognita ut infinita, non auger malitiam peccati, ut fiat simpliciter infinita.

Probaruntur Conclusio 4. Ex eod. Card. Pavlov. Nullum malum, inquit, potest esse infinitum: ergo nec peccatum. Antecedens problema. Vel enim est necessarium, vel contingens. Non necessarium: quia omne necessarium est bonum, nec contingens: quia Deus illud cognovit, adeoque liberè absolveret ab eo impediendum: sed impossibile est, ut voluntas non efficaciter ostendat, ac repudiet malum infinitum cognitum ut tale, sicut impossibile est, ut non amet & velit, nam infinitum cognitum ut tale, tantum enim habet vim bonum ad excitandum amorem, quoniam habet malum ad excitandum odium: ergo nullum infinitum contingens est impossibile.

16. Probatur Conclusio iterum à aperte. Malitia peccati tanta & non major est, quam in bonitas debita, qua per peccatum formaliter excluditur: sed hac bonitas debita non est bona infinita, sed est simpliciter finita, ergo etiam malitia peccati non est simpliciter infinita sed finita. Major videtur innegabilis. Declaratur tamen amplius. In tantum aliqua forma est malitia, in quantum privat subiectum aliquo bonum debito, & illius bonitatem non compensat: ergo gradus malitiae mensuratur per ordinem ad gradum

dam bonitatis formæ quâ privat, & qua sit debita : si enim debita non est, non dicitur subiectum malè affectum, aut malè se habere per carentiam illius formæ.

17. Confirmatur. Nam Bonum & Malum habent se ad invicem in moralibus, sicut rectum & obliquum in physicis aut Mathematicis : sicut ergo linea obliqua eò magis est obliqua, quò magis recedit à rectitudine : ita in moralibus eò aliquid est magis malum, quò plus recedit à bonitate hic & nunc debita.

18. Minor verò Argumenti facti est etiam apud adversarios in confessio. Nam forma debita denominans hominem moraliter bonum & rectum, non est alia, quam ille actus qui excluditur per peccatum : sed bonitas illius actus est bonitas tantum finita : ergo bonum exclusum per malitiam peccati, est bonum finitum.

DICES. Poteſt actus peccaminosus habere sex gradus intentionis, & tamen actus debitus non deberet habere sex gradus intentionis; ſufficienter enim excluderetur actus malus per unicum gradum actus boni : ergo poteſt in actu malo eſte major malitia, quam sit bonitas in actu oppofito debito. 19. Diftinguendo conſequens : poteſt eſte major materialiter & intensivè, vel etiam extenſivè, & quoad numerum actuum, concedo: formaliter ſeſi ſecundūm formalitatem malitiae, qaz in singulariſ gradib⁹ imbibitur, & de qua eſt prelens quæſio, Nego conſequentiam. Vnde hi eſter possibilis actus infinitè intenſus, eſter utri que infinita malitia materialiter, ſed non formaliter, hoc eſt, non ſecundūm illam formalitatem quam adverſarij volunt eſſe ſimpliciter infinitam in omni peccato mortali, & in omni gradu illius. Confirmabuntur dicta ex ſolutione objectionum.

Solvuntur Argumenta contraria.

19. Objicitur priuò ſamolum Argumentum calculatorium. Quò Major eſt dignitas offensi, eò major eſt gravitas offeni: ergo ſi dignitas offensi eſt ſimpliciter infinita, etiam offensa eſt ſimpliciter infinita in ratione offensi: atqui persona offensi eſt ſimpliciter infinita: ergo etiam offensi eſt infinita.

Priuquam repondeamus direcțe, retorqueat Argumentum, oſtendendo quò nimis probet. Imprimis probarer, quò etiam Amor Dei eſt infinitè bonus. Quò enim prætantior eſt persona amata, eò prætantior eſt Amor: ſed Persona divina eſt infinitè præstans: ergo amor illius eſt infinitè præstans: quod omnes negant.

Secundo probaret argumentum, quò malitia peccati tanta ſit, quantum eſt valor ſatisfactio- nis & Meritorum Christi, adeoque Christus non ſatisficeret ſuperabundanter, nec vnu actus Christi ſuſſiſt ſufficiens pro omnibus peccatis. Probarat autem ex fundamento adverſariorum. Sa- tisfactio Christi utique non fuit major in ſuo ge- nere, quam fuerit dignitas Christi ſatisfacientis,

& Dei offensi: ſi ergo malitia peccati affurgit ad infinitam malitiam aequali dignitati offensi & Christi ſatisfacientis, erit per conſequens aequalis ſatisfactioni Christi: ergo hæc non ſuperabundat.

20. Retorſionem hanc censuit ex adverſarijs P. Bernal. d. 4. f. 6. a. n. 125. aliter ſolvi non poſſe, quam afferendo, omnes & ſingulos actus meritorios Christi ſuſſe infinitè intentos. Verū hanc intentionem eſſe Chymericam ſuppono ex Philosophia, & omitto alia, que huic reponſioni opponi poſſent.

Tertiō retorqueri potest argumentum ad hominem contra adverſarios, quorum plerique volunt, peccatum Veniale eſte etiam offensam di- vinam propriè dictam, & tamen negant habere malitiam infinitā: certè hīc non minùs proce- dit calculatio, quam in peccato mortali, vt per ſe maniſtum eſt.

21. Ad Argumentum repondeatur direcțe, diſtinguendo antecedens. Gravitas offensi cre- ſcit creſcente dignitate offensi, augmento & pro- portione Arithmeticā ſeu rationali, negatur, Geometricā & Irrationali, conceditur antecedens, & negatur conſequentia. Proportio rationalis vo- catur illa, qua obſervatur inter extrema, quorum vnu ita potest crescere, vt adæquet alterum: v.g. quò ſunt plures homines, eò ſunt duplè plures o- culi, & oculi centum hominum poſſunt adæquari à numero Ducentorum hominum. Proportio Irrationalis eſt, qua obſervatur inter extrema, quorum vnu non potest vnuquam ita crescere, vt adæquet alterum, prout contingit in cognitione & objecțo: ſi enim objecțum eſt perfectius cognitione, eò quod objecțum ſi ſubſtantia, cognitio verò accidens, nunquam potest cognitionis accidentalis perfectio treſcendo adæquate perfe- ctiōnem objecți, & tamen etiam hīc procedit illa calculatoria propoſitio: quod eſt perfectius objec- ſum, eò eſt perfectior cognitione. Jam verò ad hoc genus extremon pertinent extrema, de quibus diſputamus. Sicut enim amor & honor nun- quam potest affurgere ad cum gradum bonitatis, in quo conſtituit dignitas divina amata & honorata, ita nec offensa ſeu contemptus: nam, vt vidimus, offensa non potest eſſe in maiore gradu malitiae, quam in quo gradu bonitatis eſt amor & honor debitus, qui ſemper eſt & manet Finitus.

Replicabis. Offensa dignitatis creatæ in ſuo genere eſt in eo gradu malitiae, in quo gradu eſt dignitas offensi: ergo idem dicendum erit de offensi dignitatis increata. Retorquo. Honor debitus dignitati creatæ eſt in eo gradu bonitatis, in quo eſt dignitas honorati: ergo etiam honor debitus Deo. Si adverſarij negant antecedens retorſionis, negabo ego antecedens replicæ: ſi verò confeſſo antecedente negant conſequen- tiā, negabitur etiam eorum conſequentiā, & paritas. Eſt autem hæc diſparitas. Dignitas Personæ creatæ eſt finita, & ideo taxat ſibi certum gradum honoris, quo major poſſibilis quidem eſt, ſed illi dignitati indebitus, adeoque excedens.

quapropter in hoc sensu potest concedi, quod honor & honoratio in suo genere adaequent dignitatem personæ creatæ: Deus autem non ita taxat sibi honorem, ut major possibilis illi non debeatur à pura creatura: sed quacunque honoratione posita si est alia major possibilis, etiam hæc potest Deo esse debita, si eam exigat: quapropter honoris debitum taxatur hic & nunc mediante cognitione & dictamine practico quod aënum honoris præcedit: & per consequens eodem modo taxatur offensa talis honoris exclusiva.

22. Objicitur 2. Illud malum est simpliciter infinitum in ratione demeriti, quod mereatur pœnam simpliciter infinitam: sed talem mereatur peccatum mortale: ergo &c. Minor probatur, quia pœna æterna æquivaleat pœna temporalis infinitè intensa: in modo tolerabilius & optabilius videtur, sustinere pœnam infinitè intensam tempore finito, quam pœnam acerbissimam per totam æternitatem. Responderi posset primò, Negando minorem. Reverâ enim pœna æterna à parte post, non est infinita categorematicè, sed tantum syncategorematicè, quia nunquam ponitur reiplâ nisi in duratione finita. Porro pœna simpliciter infinita in intensione est impossibilis, & ideo non potest comparari cum pœna æterna: quomodo autem argumentum retorquendum sit in actu bono, jam suprà contra Huradum ostensum est.

23. Verum, demus pœnam æternam posse vocari pœnam simpliciter infinitam. *rg.* ad argumentum negando Majorem, quemadmodum adversarij negare debent in merito præmij æterni. Quare autem tam præmium quam pœna debet esse æterna, etiam actus meritiorij & demeritorij non sint simpliciter infiniti, non spectat ad hunc locum, sed ad tractatum de actibus humanis. Breviter rationem vtriusque dat Card. Pallav. & etiam post S. Augustinum proponit Comptonus. Hæc enim (inquit Card.) est conditio naturæ rationalis, ut debeat sibi in aliquo termino Boni vel Mali; & quidem nisi terminus boni posset naturaliter esse firmus & æternus, homo appetitu naturali appeteret aliquid impossibile, dum appetit perpetuam felicitatem. Econtra nisi pœna deberet esse æterna, Deus non esset summe timendus, siquidem omne temporale potest contemni, utpote non oppositum cum ultimo fine, hoc est æternâ felicitate, quam solam necessariò desideramus.

Quod autem attinet ad pœnam æternam, alia specialis ratio paulò post redetur.

24. Respondetur nunc ad Argumentum 2. Distinguendo Majorem. Quod mereatur pœnam infinitam, est etiam infinitum, eo modo quo pœna est infinita, concedo, alio modo quem adversarij contendunt, nego Majorem & distinguo Minorem. Pœna æterna est infinita præcisè quoad durationem à partè post, concedo Minorem, est infinita quoad intensionem vel perfectionem, nego Minorem; & distinguo conse-

quens: ergo etiam peccati malitia est infinita quoad durationem, concedo consequentiam, illo modo, nego consequentiam. Itaque peccatum mortale est ex natura sua irreparabile quod peccanti, adeoque quantum est ex se est æternum, nisi gratis condonetur: negat porro condonatione evadit simpliciter æternum. Vter illi homini decadenti in peccato mortali, negatur Dei omnis condonatio: ergo jam evadit hoc deus infinitum: & non nisi ut sic constituto pœna debetur æterna pœna: ergo ut sic est fama proportionis inter pœcum mortale & pœnam æternam.

25. Hinc quidam Recentior Hispanus estimat expeditè rationem reddi, quare pœnam æternum puniatur. Cum enim peccatum duret æternum, hoc ipso æternum constituit inimicium Dei: atqui offensus habet Ius tractandi nullum inimicum, quamdui manet inimicus: ergo Deus Ius æternum male tractandū inimicū. Ad promerendam ergo pœnam æternam non requiritur malitia infinita intensivè, seu in proportione, sed sufficit infinita duratio pœcam, propter impossibilitatem condigne satisfactionis ad adversarij facientur esse) praestanda à creaturā pœna, & propter negationem condonationis sum æternam.

26. DICES. Causa debet esse causa effectui, ergo si aliquid est causa aliquis effectus infiniti, debet etiam causa esse aliquis modus infiniti: atqui peccatum actuale causat aliquen effectum infinitum, nempe voluntatem divinam non condonandi peccatum per totam æternitatem: Ergo debet etiam ipsum peccatum actualiter esse aliquo modo infinitum: non est autem infinitum quoad durationem; ergo quoad pœnam pœnitentiam seu malitiam. Omisla rectio in actu bono merente voluntatem Dei præmiantem æternum, Respondetur directè, Distinguendo antecedens: Causa adæquata debet esse infinitum, concedo, inadæquata, nego antecedens. Voluntas Dei noniquam condonandi, habet posse pro causa (impropriè loquendo, hoc est pro determinativo) voluntatem divinam essentiam quod peccatum. Hoc modo cognitio transuersa causa speciem perpetuam; homicidium tunica causat irregularitatem perpetuam, & sic de centis alijs.

27. Objicitur 3. Quæcumque equivalentes vni tertio, æquivalent inter se. Sed malitia peccati & pœna quoad intensionem infinita, & equivalent vni tertio, nempe pœna æterna: ergo quæcumque equivalent inter se: ergo sicut pœna infinita est simpliciter infinita, ita & malitia peccati erit simpliciter infinita. *rg.* Transmissum nunc Minorem, quod pœna simpliciter infinita æquivaleat pœna æterna, (quod in rigore fallitur est, ut jam suprà dictum) distinguo Majorem: Quæ æquivalent vni tertio eodem genere æquivalentia, æquivalent inter se, concedo Majorem, quæ æquivalent diverso genere æquivalentia,

nego Majorem: cuius rei plura exempla supponunt. Sic centum Aurei sunt aequales equo, & equus est aequalis Juri in equum quod habet dominus, & tamen centum aurei non sunt aequales Juri domini in equum: hoc est: si ego detinere rem equum alienum, non satisfacerem Justitiae ad aequalitatem, si domino repetenti equum, obtruderem centum aureos, volens retinere equum: cogitem enim illum ad vendendum equum. Itaque Jus seu Dominium Equi, & centum aurei sunt quidem aequalia eidem equo, sed non sunt aequalia inter se; alioquin satisficeret Justitiae à fure, si daret centum aureos, retento equo, quia Justitia non obligat nisi ad aequalitatem. Ratio autem est, quia Dominium est aequalis equo tanquam facultas disponendi de re, tanquam objecio talis facultatis: Centum Aurei sunt aequales equo in ratione pretij, si equus emendus esset: sicut ergo color in ratione objecti ad aequalitatem potest, & Florensis adaequat libram coloris in ratione pretij, nec tamen Florensis adaequat potentiam Visivam in ratione objecti sicut adaequat color, ita nec centum florensi adaequant Jus Domini, volentis equum suum adhuc existentem habere potius, quam ejus pretium.

28. Pari modo pena infinita in intensione, aequivalit (vt nunc permitto) penam aeternam quod numerum, comparando v. g. numerum diuinum cum numero graduum, peccatum vero non adaequat penam aeternam hoc generi aequivalit, sed in ratione causae demeritoriae, seu in ratione formae constituentis inimicorum, quo sensu non adaequat penam simpliciter infinitam, quia in tantum meretur penam aeternam, in quantum ipsum peccatum durat aeternum: quapropter si infligeretur pena simpliciter infinita, & peccatum adhuc permaneret transacta jam pena infinita intenta, adhuc manereret jus ad penam aeternam, & sic pena esset major quam sit malitia peccati, qua non meretur pro tempore determinata penam simpliciter infinitam.

29. DICES. Esto pena inferni, non sit pena simpliciter infinita, revera tamen peccatum mortale meretur penam simpliciter infinitam: alioquin male dicentes Patres & Theologi, Deum punire peccata circa seu infra condignum. *¶* Cum pena simpliciter infinita sit impossibilis, repugnat, quod peccatum illam mereatur. Deinde fallum est, quod peccatum defacto non puniatur ad aequalitatem, ita vt illud quod deest, sit pena simpliciter infinita, neque haec est mens PP. aut Theologorum, sed dicere volunt, quod de Misericordia Dei merito cogitandum sit, eam aliquantum minus punire, quam condigne posset. Ceterum Scriptura S. non semel indicat aequalitatem penarum. Deuteron. 25. v. 7. *juxta mensuram delicti erit & plagarum modus Apoc. 18. v. 7.* Quantum glorificari se & in deliciis suis, tantum date illi tormentum & lacrimam. P. Martinus Esperanza alter inteligit illud effatum, sicut & illud, quod Deus primit ultra condignum: & dicit, non posse

aliter verificari universaliter, nisi in hoc sensu, quod plus mali sit in peccato, quam in pena peccati, quemcunque tandem pena infligeretur, cum sint diversi ordinis: & econverso plus boni sit in premio, quam in Merito, quia sunt diversi generis, & peccatum constituit supremum genus mali, adeoque non potest ab illo alio malo in ratione mali adequari; & econverso Visio Beata constituit supremum genus Boni creati accidentalis.

30. Objicitur 4. Gravitas mali pensatur à praestantia Boni quo privat, & consequenter, illud malum quod privat bono simpliciter infinito, est malum simpliciter infinitum: atqui peccatum privat bono simpliciter infinito, nempe Deo, ergo est infinitum malum. *¶* Distinguendo majorem. Quod privat infinito bono secundum se & immediate, concedo: quod privat infinito bono duntaxat quoad possessionem finitam & limitatam, nego ma. & eodem modo distinguenda minore negatur consequentia. Peccatum ergo non aliter privat Deo, quam quatenus privat visione Beatificâ.

31. Objicitur 5. Illud est malum simpliciter infinitum, quod auferit à Deo bonum simpliciter infinitum: sed hoc facit peccatum mortale, auferit enim à Deo rationem ultimi Finis, & eum transfert in creaturam. *¶* 1. Hoc modo probari posse, quod actus honestus esset bonum simpliciter infinitum: nam quod tribuit Deo bonum simpliciter infinitum, et bonum simpliciter infinitum; sed actus honestus tribuit Deo bonum simpliciter infinitum, nempe rationem ultimi finis, ergo &c. *¶* 2. Negando Minorem, & ejus probationem. Non enim auferit peccatum à Deo hoc quod est, esse ultimum finem rerum omnium, sive: esse omnibus creaturis propositum ut ultimum Finem: sed solùm auferit à Deo exercitium ultimi finis respectu hominis peccantis, & pro hoc casu particulari: hoc est, peccatum est actus, quo peccator non ordinat hic & nunc suas actiones in Deum ut ultimum finem: hoc autem exercitium est bonum simpliciter finitum, & Deo extrinsecum, consistens videlicet in actu virtutis, qui per peccatum excluditur: ergo etiam privatio illius est simpliciter finita.

32. DICES. Saltem illud peccatum est simpliciter infinitè malum, quo quis intendet destruere Deum, nec enim malitia pensatur ex eventu, sed ex affectu. Responderi posset retorquendo Argumentum in actu volente Deum conservare ab interitu, qui esset infinitè bonus. Directè respondebat Card. Pallav. affectum non accipere bonitatem vel malitiam ad mensuram affectus chymericæ. Tunc enim affectus estimatur perinde ac eventus, seu actus & effectus simul, quando effectus est simpliciter possibilis, ac proinde quando affectus posset in aliquo casu esse effectivus illius effectus. Proculdubio enim affectus destruendi Deum, non habet tantam malitiam, quam habet, si illud possibile esset: nam in hoc casu teneretur Deus illum impedire, cum ta-

mota

men defacto non teneatur. Omissa hac response, qua difficultate non caret;

Respondeo, Negando antecedens: nam talis affectus limitatur ab imperfectissima cognitione, & præterea ejus malitia non potest esse major, quam sit bona rectitudo opposita, sc. affectus non destruendæ Deum, qua est finita.

33. Objicitur 6. illud est malum simpliciter infinitum, quod habet infinitam ineligibilitatem, hoc est, quod nunquam licet eligeretur, etiam per impossibile ad bonum infinitum obtinendum servire & necessarium esset: atqui tale est peccatum: ergo &c. Habet hoc argumentum instantiam in peccato veniali, & facile Respondeatur, Ineligibilitatem peccati non provenire ex Infinitate malitiae, sed ex oppositione cum voluntate legislativâ Dei, qua est Regula omnis prudentis electionis. Si enim secundum se esset malitia infinita, tunc esset majus malum quam omne bonum possibile, ad quod obtinendum potest permisso peccati deseruire, hoc autem est falsum: quia Deus non potest permettere peccatum, nisi ad bonum, vel majus vel saltu equale obtinendum illius permissione.

34. Objicitur 6. Si homo haberet infinitos gradus Gratiae, illi omnes expellerentur per unum peccatum mortale: ergo debet esse infinitè malum, quia habet vim privandi infinito Bonu. &c. Transeat antecedens, Nego Conseq. Non sufficit ad rationem mali infiniti, esse incompossible cum bono infinito in intentione, v. g. si daretur in me amor infinitè intensus aliquis pura creature, cum illo esset incompossibilis affectus odij, quantumvis remissus, eisdem creaturæ, & tamen hic gradus non esset in ullo sensu infinitus. Præterea ut privatio alieujus boni sit in eo gradu malitiae, in quo gradu bonitatis est bonus quo privat, debet hoc bonum esse debitum, ut jam supra notatum est.

Ex dictis concludimus, non ideo Incarnationem Verbi fuisse necessariam, & pura creatura satisfactionem pro peccato impossibilem, quod peccatum sit infinitè malitiae, sed aliam Rationem querendam esse.

CONTROVERSIA II.

An pura Creatura posse condigne satisfacere pro peccato mortali, proprio vel alieno.

§. I.

Premittuntur aliqua de Merito Prima Gratiae, & statuitur vera sententia de satisfactione.

35. A Dvertendum est discriberem inter Meritum & Satisfactionem. Satisfactione supponit offenditam propriæ dictam, qua quis aliam perso-

nari, cui reverentiam & honorem debebit, tempfit & inhonoravit, sive deinde hic comparsus fuerit contra Justitiam Commutativam, sive contra aliam virtutem, v. g. contra Religionem vel aliam innominatam: uno verbo: supponit alem actum, quo alter rationabiliter ad indigneationem, averzionem & inimicitiam, vel fabrili amicitia dissolutionem commoveri potest, donec offendens exhibeat condignam satisfactionem, qua exhibita, cessat per se, absque illa remissione offensis, Titulus & Jus ad indignationem & averzionem, nec potest amplius esse radiciter infensus. Quapropter satisfactione requiri aequalitatem seu aequalitatem inter opus satisfactionum, & inter negationem offensis: hoc debet esse ejusdem estimabilitatis, cujus non fuisse offensum. Meritum econtra ejus præmium alterius liberalitate conferendum, in quo debet quidem habere proportionem, in opus a tali persona profectum, sic dignum præmio, non tamen insertum premium necessarium præmiandi, nisi pactum præcesserit: neque etiam requirit aequalitatem valoris, nam per unitam virtutis in gratia factum, meremur augmentum gloriae, & tamen hoc augmentum est quidem præstantius actu virtutis facto in via. Sic etiam in politicis, si aliqui Aulico propter egregium cinus conferatur Praefectura vel Fons, et præmium proportionatum, sed non aequaliter, nam enim illud facinus emeret tanto precio, non ponimus. Potest ergo præmium in valorem præsumi excedere, & tamen esse proportionem seu condignum. Hoc discrimine postmodum dicere (quamvis hic non magnopere pertinet) de possibiliitate Meriti prima Gratiae, aut remissione peccati alieni.

Prima Sententia negat, posse puram creaturam in gratia existentem, mereri condignam infusionem Gratiae. Ita Vasq. Gasq. Hum. Merarius, Petrus-Hurt. Atriaga. Aldrete.

Secunda affirmat. Ita Suarez, Grandis, VVadingus, Ripalda, & alii RR. Card. de Lugo limitat ad creaturam habentem plenitudinem Gratiae.

Sententia neganti possibilitem, adeoque affirmanti implicantiam, incumbit probatio. Probatationes affectam, & quid ad illas respondet possit, breviter indicabo.

36. Argumentantur aliqui primi. Qui non potest id quod est minus, neque potest id quod est plus: sed pura creatura non potest condigne facere pro peccato alieno, quod est minus quam Mereri Gratiam sanctificantem: ergo non potest hanc Mereri. Minor probatur. Nam infinita gratia non solum est extincio peccati, qualiter satisfactione, sed est insuper Assumptione in Amorem, quod utique plus est, quam præcisè definita est inimicum. &c. Distinguendo Majorum: triusque debeat esse causa adæquata, concordia.

Majorem. Secūs Nego. Satisfactionis caussa adæquata esset pura creatura, & satisfactio esset forma adæquata expellens peccatum: at verò Gratia sanctificantis caussa adæquata non esset creatura & actus Meritorius, sed insuper liberalis voluntas Dei, volentis præmiari talem actum per infusionem Gratia. Deinde etiam negatur Minor quoad secundum membrum, nempe quod satisfacere condigne sit minus, quam Mereti de condigno Gratiam. Homo justus meretur de condigno augmentum Gratia sanctificantis, & non potest condigne satisfacere pro peccato. Ratio jam est insinuata, quia meritum de condigno non est caussa adæquata & necessestans Deum ad infusionem Gratia, sicut satisfactio est forma adæquata tollens jus ad indignationem: quare licet plus sit infuso Gratia quam extincio juris ad indignationem: dignitas tamen ad infusionem Gratia, non est plus quam extincio ejusdem juris. Si enim Deus nollet infundere Gratiam, adeset euidem dignitas operis, sed non adeset fructus illius dignitatis, qui vltimè dependet à liberalitate Dei.

37. Advertendum hic est aliud discrimen inter Satisfactionem & Meritum ejusque Dignitatem, vnde constabit, esse facilius, ponere Meritum dignum remissione peccati, quam ponere dignam satisfactionem. Dignitas Meriti crevit cum respectu ad excellentiam personæ præmiantis, hoc est: quod major est illius persona excellentia, eò majori premio dignum est opus, quia majorem excellentiam decet præstantius præmiare, quam minorem excellentiam, vt patet in humanis. Econtra valor satisfactionis decrevit & vilescit ex respectu ad excellentiam majorum personæ offensa. Quando igitur est eadem persona præmians & offensa, tunc ex eo capite ex quo crescit dignitas meriti, decrescit valor satisfactionis: ergo difficilius est illi persona satisfacere pro offensa, quam mereri illius liberalem donationem: ergo non inferitur legitimè impossibilitas meriti condigni ex impossibilitate satisfactionis.

38. Argumentantur alij. 2. Illud non meretur de condigno, quod si Deus retribueret, non ageret vt decet bonum & prudentem remuneratorem, etiamsi operans ita præmiari desideraret, eò quod tale desiderium esset imprudens: sed ita fieret, si Deus opus hominis iusti remuneraret præcisè per aliquid illi extrinsecum, & non promovens propriam illius felicitatem, sed alienam, prout fieret, si Deus alteri daret gratiam sanctificantem, mihi autem benè operanti nullum: ergo non potest quis alteri mereri gratiam sanctificantem, nisi habeat iam plenitudinem gratie, ita vt suam gratiam augere non possit. Probaatur minor. Vnusquisque enim ex lege prudentia & charitatem tenetur suam potius quam alterius sanctitatem curare & desiderare: atqui opus bonum justi mereretur de condigno augmentum Gratia in ipso operante, & hoc est illi melius, quam

si detur alteri: ergo si desideraret eam alteri potius quam sibi, imprudenter desideraret, & si Deus hoc desiderium exaudiret, non præmiaret condigne. Hoc argumento vtitur Card. de Lugo.

39. Responder quidam Recentior Hispanus, negando suppositum. Nihil enim, inquit, prorsus minueret deaugmentum sue Gratia iustus, etiam quando alteri applicaret suum meritum. Ratio est, quia si homo iustus applicaret actum religionis aut actum jejunij alteri, non ideo minus mereretur, imò plus præmij etiam sibi conferendi mereretur, quam alter justus avarus, qui jejunans jejunium suum sibi retineret, nec vlli alteri applicaret, jactura proprie timidas. Patet, quia iustus ille secundus, non applicans jejunium alteri, solum meretur præmium condignum jejunio, alter verò justus charitativus & liberalis, meretur præmium illius actus charitatis erga Deum & proximum, quo illi propter Deum summe dilectum applicuit suum jejunium: ergo propter applicationem illam non solum nullam jacturam, imò non leve lucrum facit sanctitatis proprie iustus applicans meritum suum alteri. Siquidem, si jejunium sibi retineret, lucraretur solum vt jejunans, si autem alteri per veram charitatem appliceret suum jejunium, lucratur vt amans Deum, hoc est, duplo vel etiam quadruplo plus quam jejunans. Hac ille Recentior.

40. Hac tamen responsio non est vniuersalis pro omni casu. Non enim procedit primò in casu quo Deus alteri meum meritum applicaret, absque vlla mea applicatione aut intentione; quod fieri posse docet hic ipse Recentior, modò ille, cui applicatur, sit mihi ita conjunctus & charus, vt bonum ipsius reputetur bonum meum, & mihi gratum sit illi applicari. Secundò, non procedit in casu, quo ego non ex motivo charitatis divinae, sed ex motivo aliquo humano, sed tamen honesto, applicarem alteri meum meritum. Tertiò, non procedit in casu, quo per actum charitatis remissum applicarem alteri meritum plurimum. actuum tum charitatis tum aliarum virtutum, & quidem actuum valde intensorum, & plus meritoriorum, quam sit actus applicationis.

41. Respondeo ergo magis vniuersaliter cum codice R. Negando minorem, nempe, quod non sit prudenter desiderabile à me, vt alteri conferatur prima gratia potius quam mihi augmentum Gratia. Imò hoc objectum est desiderabile ex præstantissimo motivo charitatis, vt bene idem Recentior advertit: ergo est prudenter desiderabile, vt non solum ego iustus sim, sed vt mecum plures alii iusti sint, & Deum in æternum ament, qui alioquin non fuissent justificandi, sed æternum damnandi, etiamsi ego per hanc communicationem minus sanctus remaneam? Ratio à priori est, quia Charitas erga me non me obligat ad augendam semper & in omni occasione & meliore modo possibili sanctitatem propriam: ergo si vellem remanere

in gradu obtento, & alijs reliquos applicare, planè satisfacerem legi charitatis erga me, & exercerem simul perfectissimam charitatem erga proximum. Hoc mihi adeo certum est, vt id videantur supponere omnes Theologi. Doctrina enim communis est, quod si quis moraliter certus se esse in gratia Dei, in casu naufragij apprehenderet unum cum alio, gravi peccatore, vel non baptizato, tabulam, quæ non nisi vni sufficeret ad etanandum, si inquam talis relinquenter tabulam alteri, vt fortassis postea justificaretur, cum morali certitudine suæ submersionis, quod inquam præstantissimum actum charitatis exerceret. Atqui talis augmentum sua sanctitatis postponeret salutem proximi: si enim ipse evaderet, adhuc diutius vivaret, & adhuc posset plurimos gradus sanctitatis mereri: ergo si hujus Augmenti probabilitas potest prudenter & salvâ lege charitatis in gratiam alienæ salutis negligi, non appetet, cur non etiam possit augmentum Gratiae statim obtinendum. Ratio vltior est, quia, vt traditur in 1. 2. non est contra prudentiam, eligere id quod mihi minus bonum est, v.g. Matrimonium præ celibatu, modò in se honestum sit. Ergo multò minus erit contra prudentiam, eligere id, quod quidem mihi minus bonum est, à parte rei tamen, & ratione totius universi est melius. atqui sic melius est salvare & esse sanctos octo ut unum, quam unum salvare & esse sanctum ut octo, septem autem in eternum perfire Deumque blasphemare, esto hoc posterius mihi melius esset: ergo non est contra prudentiam, illud prius desiderare.

42. DICE S. Si melius est, octo esse sanctos ut unum, quam unum esse sanctum ut octo, & reliquos omnino non esse sanctos, tunc si ego mererer de condigno septem gradus gratiarum, & Deus illos distribueret inter alios septem, præmiaret meum meritum ultra condignum: ergo non essem hanc distributionem promeritus de condigno, sed tantum de congruo. Probatur conseq. quia qui dat aliquid melius, quam id quod sum promeritus de condigno, jam dat aliquid ultra condignum: sed ita fieret in casu proposito: ergo &c.

43. Facile negando primam consequentiam, ad probationem, distinguo. qui dat aliquid melius, & dando illud melius dat plus, seu facit maiores expensas, concedo, scilicet nego, & dico, posse dari aliquid Melius seu optabilius, & tamen non dari plus. Exemplum. Si cui occurrerent duo pauperes indigentissimi, & utrique daret unum panem quo famem pellere posset, melius agret, quam si vni eorum utrumque panem daret, & tamen non daret seu expenderet plus in priore quam in posteriore casu. Item si duos haberem filios pauperes, & aliquis dives vellet ob mea merita condigna utrumque hæredem scribere, ita ut ambo possent deinceps commodè vivere, rem utrique mihi optabilem faceret, quam si unum ex ipsis hæredem institueret, altero in paupertate relisko, & tamen non præmiaret mea merita ul-

tra condignum, quia non plus expendet in uno quâ altero casu.

43. Posset denique objici auctoritas Thomæ qui i. 2. q. 114. a. 6. negat, hominem, expto Christo, posse alteri mereri primam gratiam. Respondetur tamen, S. Thomam loqui secundum præfens decretum & ordinacionem Dei, quod fuit, vniuersusque hominis merita præmit per gratiam ipsi infundendam, alios vero non ad præcedentibus dispositionibus requirit, v.g. holocrismo vel penitentiâ in re aut voto suffragia, quibus positis infundatur prima Gratia ex morte Christi. Sed de hac digressione hastenus. Loquendo jam de satisfactione.

Dicendum est, purum hominem ne quilibet potentia absoluta posse condigne satisfacere pro peccato Mortali alieno, quantumvis sit fundata cum S. Thomâ omnes ferent Theologi, quem in reddenda ratione non convenientem, sed contraria Sententiam tribui à VVadingo, à Aureolo, Scoto, & Thomifili; verum h. A. requirunt acceptationem Dei liberalerem, ne loquantur de satisfactione strictè dicta, sed imporia, quâ exhibetur opus aliquod bonum, ut in bonitate primaria malitia peccati pro quo impietet: hanec autem qualitatatem posse præfari pura creatura, docent plures Theologi, alijs antagonibus: de quo infra ageret.

44. Solent pro Conclusione adduci viae quorundam PP. sed aliqui illorum, ut Vigilanus ostendit, non videntur locuti esse de qua que creatura possibili, sed solum de hominibus, qui defacto omnes concipiuntur in peccato originali, & agent Redemptorem. Aliqui tamen latitare clare eam superposuerunt. S. Ambrosius in epistola ad Hebr. 9. Tantum, inquit, fuit peccatum nostrum, ut salvare non possemus aliquando (intellige per dignam satisfactionem) nisi virginis filius De moreveretur pro nobis. S. Leo Ep. 81. Quæ manatio esse poterat, quâ humano generi propinquauerit Deus, nisi omnium causam mediator Dei hominumque fuisse pereret! S. Augustinus omnium clarissime cœperit in Enchiridio c. 108. Neque per ipsam, inquit, liberaremur unum mediatorem Dei & hominem Christum Jesum, nisi esset Deus.

§. II.

Rationes minus efficaces expendantur.

45. Prima probatio fuit Durandi, Majoris & Almaini, & quidem à paritate Gratiarum altonis. Impossibile est, Deo pro beneficiis acceptis condignas gratias agere, vt haber Attores. L. Eth. c. vlt. ergo nec satisfacere pro peccato mortaliter. Hoc argumentum ex pluribus capitibus enervatur. Imprimis nimirum probat, nempe quod nec parentibus posset condigne satisfacere gravi offensa, quia, vt idem philosophus dicit, nec parentibus possumus parés gratias agere pro beneficio generationis. Deinde debet Durandus

dus reddere rationem antecedentis, & ostendere
deinde bonitatem consequentie, nempe quod ea-
dem ratio procedat in satisfactione purae creature, &
non procedat in satisfactione Christi. Ter-
tio, concilio antecedente, negatur conseq. ante-
cedens enim intelligendum est, quod non pos-
sit ex sola virtute Justitiae satisficeri omni obliga-
tioni honorandi Deum & parentes, quia insuper
est obligatio ex Religione & Pietate. Ad condi-
gnam autem satisfactionem, sufficeret, ex quacun-
que virtute ea poneretur. Quartò, negatur ite-
rum paritas. Nam ut ex Vasquez adverterit Lugo,
ipsa gratiarum actio est novum beneficium
Dei, ipso procedens ex gratia præveniente & in-
dumente ad agendas gratias: ergo per collatio-
nem hujus gratiae efficacis, inducta est nova obli-
gatio gratitudinis: at vero gratia qua daretur ad
satisfaciendum, & ipsa satisfactio, non induceret
novam obligationem & titulum satisfaciendi, quia
non esset novum delictum, quo solo inducitur
obligatio satisfaciendi.

Seconda probatio est P. Vasquez, qui vult,
ideo neminem posse pro peccato mortali proprio
satisfacere, quia per peccatum mortale incurrit ho-
mo debitor carendi omni cogitatione congrua
& salutari: atque actus per quem quis satisfaceret
pro peccato, praesupponit cognitionem congruam:
ego jam praesupponit favorem quo gratis remit-
titur pars debiti: ergo nunquam pro toto debito,
sed tantum pro parte debiti satisficeri posset.

46. Hac probatio communiter & merito
non recipitur. 1. quia probaret, quod nec Chri-
stus condigne satisficeret pro nostris peccatis:
nam nostris peccatis pro pena debebatur negotio
Redemptoris: ergo quod Christus missus esset
Redemptor, jam erat aliquid penæ dimissio,
quam opera Christi praesupponebant. 2. quia
non attingit scopum presentis questionis. Non
est enim qualitas de remissione aliquius penæ de-
bita pro peccato, sed de remissione & extinctione
culpa, quia tota remanet remissa aliquâ parte pœ-
na: vide per minimam prolongationem vita
post commissum peccatum, jam remittitur aliqua
pena, & tamen remanet culpa tota, de qua qua-
ritur an pro illa possit condigne satisficeri, quatenus
se habeat manet adhuc integer titulus rationa-
bilis aversionis.

47. Tertia probatio est Card. de Lugo n. 55.
Sicut, inquit, peccatum mortale, licet sit malitia
finita, parit tamen dignitatem penæ infinitam
secundum durationem, eo quod illa penæ necessa-
ria sit secundum rectam gubernationem, ad arcen-
dum homines à tanta culpa; sic etiam licet sit of-
fensa finita, postulat tamen condigne non abole-
ti per satisfactionem finitam: alioquin si sci-
ent homines, Deum condigne placari posse per
nolita obsequia, & offendam omnino extingui,
facilius auderent Deum offendere, & minus gra-
viter sentirent de hujusmodi offensa, quam opor-
teret, ad eam omnino vitandam. Itaque pensa-
ti gravitate offensa, & hominum levitate & im-

pudentia, condigne sequitur, nulla hominis ob-
sequia admittenda pro perfecta Dei placatione, sed
semper maneat Deo ius integrum ad rationabilem
averionem.] Hac Lugo.

Rejicitur hac probatio à quodam Recentio-
re Hispano paucis verbis. [Quis, inquit, non
videt, cùdē facilitate defendi posse, impossibili-
tem fuisse Christo satisfactionem pro nostris pec-
catis æqualem, quia videlicet vilesceret gravitas
offensa divina, si homines sibi persuasissent, esse
aliquo modo possibilem satisfactionem æqualem.

48. Ceterum, æquè paucis verbis se defen-
deret Lugo, dicendo, ex possibiliitate satisfactio-
nis praestanda à Christo, non vilescente peccati
gravitatem, ejusque estimationem ad absterren-
dum, eo quod homo non habuisset prudens funda-
mentum, sperandi aut suspicandi hoc remedium
à Deo provisum iri, quale tamen fundamentum
habere posset de possibiliitate condigna satisfactio-
nis propriæ, si ea possibilis esset. Sicut apud ho-
mines non vilescit gravitas acerbissimi morbi con-
trahendi, ex eo, quod possibilis sit aliqua medici-
na hactenus incognita, quâ posset in momen-
to depelli. Pluribus ergo discutienda est probatio
Lugonis. Eam acriter impugnat Arriaga &
Card. Pallav.

P. Arriaga primò sic impugnat. Vel sensus
est, Impossibilitatem satisfactionis esse necessariam
& sufficientem ad hoc, vt omnes homines abster-
rentur, vel solùm ad hoc, vt possint absterri. Non
primum, quia defacto innumerí non abster-
rentur ex Gentilibus, qui nihil sciunt de Christi
satisfactione. Non secundum, quia etiamsi es-
set possibilis satisfactio, adhuc essent alia motiva
qua possent abstergere: sicut defacto licet nobis ex
meritis Christi sit possibilis satisfactio per Sacra-
menta, nihilominus multi absterrentur à peccatis
ex alio motivo, quam ex impossibilitate satisfac-
tionis. Quâ ratione hoc argumentum virginum
sit contra responses qua adhiberi possent,
postea commodius dicemus.

49. Impugnat Arriaga 2. Si hæc implaca-
bilitas esset primariò instituta ad homines à pec-
cato absterrendos, deberet omnibus esse suffi-
cienter promulgata: atque non est promulgata; nam
Vasquez, Cajetanus, & alii, arbitrantes posse
nos pro culpa condigne satisfacere, supposita co-
gitatione congrua gratis à Deo collata, non agno-
scunt hanc implacabilitatem, & plurimi alii nihil
de ea vñquam cogitáunt.

Ad hoc argumentum tacitè responderit Lugo,
se non negare, etiam alia motiva esse, qua suffi-
cienter absterrent, nempe penam inferni, & alia:
quarè satis est, constare hominibus saltem de uno
ex his motivis: nihilominus tamen, necesse erat,
vt ipsa difficultas satisfactionis etiam absterret
in ratione implacabilitatis, secluso quocunque
alio motivo.

50. Sed virgeri potest. Quia vix quisquam
mortaliū unquam mihi existit se videtur, qui
ex hac implacabilitate formaliter sumpta, & fe-
clausis

clusis pœnis, jačetur à premij, infinitâ Bonitate Dei, intrinsecâ turpitudine peccati, & oppositâ Honestate, fuerit motus ad abstinentiam à peccato. Nam imprimis Christiani credunt defacto ex Meritis Christi Deum esse placatum, & per media à Christo instituta esse placabilem: quomodo ergo movebuntur ab Implacabilitate? De Gentilibus Christum ignorantibus, non possum dubitare, quin aliquis potius motivis, quam hac Implacabilitate fuerint absterriti. Neque credo aliquem fuisse qui hanc implacabilitatem agnoscens, non agnoverit pœnam infligendam.

51. Impugnat Arriaga & Pallavicinus. 3. Homines satis arcentur à peccato per hoc, quod licet possibilis esset actus supernaturalis condignè satisfactorius pro peccato, nihilominus tamen scirent, illum actum non posse à se ponit, nisi Deus ex sua misericordia eleveret ad talem actum, & sic aliquam partem pœna remittat: quod enim ex misericordia Dei possit ponit condigna satisfactio, non minuit terrorem magis, quam quod possit ex misericordia Dei gratis condonari, vel acceptari satisfactio congrua. Omitto referre, quibus Lugo ad hæc respondere conatur n. 58. & 59. quia in illis vel petitur principium, vel aliqua gratis supponuntur.

52. Impugnat Pallavicinus 4. Ex discursu Lugonis sequitur, infallibilitatem, quam habemus defacto remissionis imperandæ per opera supernaturalia, esse inconvenientem, quasi cùm postea homines non satis amplius arcentur à peccatis, atque adeo præsentem econiam ordinis supernaturalis non esse bene institutam ad tuendam Majestatem Dei: quod enim hæc infallibilitas habeatur vel ex impetracione Christi, vel ex natura ipsorum actuum, ad quos eliciendos Christus impetraverit potentiam, videtur prorsus impertinens.

53. Respondet Card. de Lugo n. 61. aliud esse quod peccatum ex se possumt, ut juxta sui gravitatem vitetur, aliud vero id, quod Deus ex sua misericordia facere potest: quia sicut potest condonare pœnam, quæ alioquin rationabiliter exigit ad deterrendos peccatores, ita potest condonare culpm, & placari facile, licet ex hoc ipso faciliores reddantur homines ad peccandum: hoc enim inconveniens superatur à satisfactione Christi, quæ est infiniti valoris: plus quippe valet satisfactio Filij Dei ad placandum, quam facilitas peccandi inde secutura ad retardandam veniam peccatorum. Breviter. Lugo vult dicere, Deum pluris facere merita Christi cum incommmodo frequentioris lapsus, quam commodum rarioris lapsus cum carentia meritorum Christi.

54. Contra hoc sic virgo. Non est satis, quod Lugo ostendat, difficultorem esse lapsum, si homines sciant, Deum esse implacabilem: item non est satis, quod ostendat non esse absurdum, defacto facilius aliquos labi ob larem facilioris veniam, quia hoc compensatur præstantiam meritorum Christi: hæc enim verissima sunt. Sed ostendit

dendum est, implicabilitatem esse necessitatem ad hoc, vt homines, quantum fatus est, hoc est quantum recta gubernatio requirit, abstinatur; & tamen defacto hoc tam necessarium remdiun, sine illo inconvenienti, esse ex anima Christi sublatum. Hoc inquam, est incredibile, & meo iudicio falsum, quod ad honora Christi merita, sit ablatus terror simpliciter nullius ad sufficenter absterredos homines à peccatis, alioquin etiam pœna æterna austeria debet. Quidquid tamen sit de hoc

55. Impugnat Lugonis doctrinam 1. Ratio quam Lugo affert omnimoda implacabilitatis, non est universalis, ex duplice capite. Primo, quia non procedit in Angelis, sed ad hominem in solis Hominibus. Fundat enim in prava inclinatione hominum, inordinata proportione & impudentia ac proclivitate in eas, quæ carni blandiuntur, & quæ tantam vim intemperie, ut difficillimum sit resistere: hæc certè locum habent in Angelis, qui nullis inordinatis pulsibus urguntur, immò ex natura sua non contumeliam, vehementem proclivitatem ad malum, sed post ad bonum: unde alia motiva abunde illi subciebant ad absterredos à peccato, quannoctea gubernatio requirebat, & tamen etiam Angelis est Deus implacabilis per condignam dilectionem. Secundò. Lugonis ratio non erat physica aut metaphysica implacabilitatem, tantummodo moralem, hoc est tam difficulter licet physicè non repugnaret, a nullo tamquam homine exhiberetur. Probo. Nam homines scirent, à se pro satisfactione condigna difficultia exigiri quæ à nemine praestabuntur, et physicè loquenti præstari possent, quis non videat eodem modo absterredos esse, aci condigna satisfactio nec physicè præstari posset: tam enim unu quæ in altero casu sunt certi deo non quam placando. Finge Deum minar monstra omnibus illis, qui intra decem annos committunt veniale peccatum; finge simul etiam reatum esse, quod nemo posset potentia mortali vitare per decem annos omnia venialia, hoc est, homines certè certius commissuros esse, eti potentiæ physicæ possent evitare: quæsio, quid labori caperent homines ex hac potentia physica animali, ad spem evitandæ mortis conceperent. Ergo nec potentia physica (sine morali) ad placandum Deum esse motivum alliciens ad faciliter peccandum, si certus esset de importunitate mortis ergo hæc sola sufficeret, quod erat probandum. Itaque Lugonis probatio non est efficax.

§. III.

Digressio brevis, utrum opus parafraseretur possit esse aequalis bonitatem cum malitia peccati.

56. Quarta probatio Conclusionis est quoniam DD. Salmanticensium apud Ripam, qui toti sunt in eo, ut probent, nullum quis

pura creaturæ posse esse æqualis bonitatis cum malitia peccati, quantumvis hæc sit tantum finita. Probat autem hoc modo. Per peccatum excludunt omnes gradus possibiles Gratiae & Gloriarum in quantalibet intentione: est enim homo peccator dignus illis omnibus carere: atqui nullum opus bonum per modum meriti est inducitivum omnium graduum Gratiae & Gloriarum in quocunque intentione possibili, cùm nullum sit opus bonum puræ creaturæ, quod non condignè præmetur certa intentione Gratiae finitæ & determinatæ: ergo major est malitia peccati, quam bonitas cuiusque operis possibilis puræ creaturæ.

57. Hanc probationem, quam post Antonium Perez amplexus etiam est P. Martinus Esparraga, rejecit Card. Pallavicinus c. s. n. 82. hoc modo. Sapè per aliquod crimen amittitur fructus omnium bonorum operum præcedentium, quatenus bona opera, si post commissum crimen fierint, compensarent æqualiter demeritum illius criminis: ergo etiam si peccatum demeretur fructus omnium bonorum operum præcedentium, si tamen illa opera subsequenter, possent compensare illud peccatum. Antecedens probat exemplo Manlii, qui post Capitolium defensum ultimo supplicio affectus est, ex crimine affectationi regni, cùm tamen, si ante regnum affectasset, & pollea penitens Capitolium ab hostibus defendisset, vique dignæ purgâsset crimen præteritum. Ita contra Salmanticensium probationē Pallavicinus.

Aliter, & magis à priori impugno Salmanticensium fundamentum. Confundunt enim actum primum, & actum secundum. Concedo, quod peccatum mortale sit in actu primo, & quantum in se est, destrucitivum & impeditivum cuiuscumque intentionis Gratiae, defecto tamen & in actu secundo nunquam destruit nisi in aliquo certo & determinato gradu quem invenit, & si nullum invenit, nullum defecto destruit. Porro malitia peccati esto ex hoc capite habeat quandam malitiam secundum quid infinitam (qualem bonitatem habet etiam actus charitatis possibilis creaturæ, vt dicam) in ordine tamen ad resistendum condigna satisfactioni, non est considerandum peccatum secundum actuum primum, hoc est, quid possit mali inferre, vel boni impediare: sed, quid defecto destruit, vel quantum boni debiti impedit in anima. Ratio à priori est, quia satisfactione est compensatio: sit autem compensatio sufficiens, quantum ad æqualitatem, si compensatur malum actu illatum, etiam si non compensatur malum, quod inferri potuisset. Dixi. quo ad æqualitatem. nam de alijs capitibus ex quibus redditim insufficiens, dicemus §. seq.

58. Confirmatur. Ex doctrina horum authorum sequitur, nec hominem homini posse condigne pro villa gravi offensa satisfacere. Nam gravis offensa est impeditiva omnis affectus amicabilis in quocunque gradu intentionis: atqui nullum opus satisfactorium est inducitivum omnis affectus amicabilis, sed tantum aliquius certi gra-

dus, quo posset dari major, si daretur perfectius opus. ergo &c.

59. Respondet P. Esparraga, in æstimandis meritis & demeritis aliud esse judicium Dei, & aliud hominum. Homines quidem non magnopere curant ea quæ tantum in actu primo excluduntur per offendam, quia tantum attendunt ad id, quod est vtile: at verò Deus æstimat merita & demerita præcisè ex bonitate ac dignitate intrinsecâ astuum.

60. Sed contra. In hac responsione committitur equivocatio, & confunditur ratio meriti cum ratione satisfactionis. In ordine ad exigendam condignam satisfactionem, tam homo quam Deus attendit id, quod est intrinsecum & essentiale offense, sed etenim solùm, quatenus est exclusiva alicujus boni debiti: quatenus autem est exclusiva boni indebiti, nec Deus nec homo attendit: nam malitia offense, prout inducitiva obligationis satisfaciendi, adæquatè mensuratur ab exclusione seu impeditione boni debiti, vt suprà diximus. v. g. offensa quā quis alteri negat honorem vt duo, excludit quidem non solùm honorem vt duo, sed etiam honorem vt octo: sed condigna satisfactionis obligatio non inducitur ad exhibendum omnem honorem etiam indebitum & incompositibilem cum offensa.

61. Ad argumentum Salmanticensium directè respondendo, concessò vtroque membro antecedentis, negatur consequentia, sive, negatur illa propoſitio, qua sub illo enthymemate latet, & est hac. Quandocunque aliquid est impeditivum majoris boni, quam alterum est inducitivum, illud est majus malum, quam hoc sit bonum. Ratio negandi est, quia ad inferendam majorem malitiam, non debent comparari effectus negativi unius causæ, cum effectibus positivis alterius causæ, sed debent comparari effectus negativi cum negativis, & positivi cum positivis, vt acutè notavit Recentior Hispanus à me jam sapè laudatus, ac deinceps laudandus: atqui in dicta Salmanticensium probatione, comparantur effectus negativi peccati cum effectibus positivis actus boni, v. g. Charitatis: nimurum comparantur gradus gratiae & gloriae impediti à peccato, cum gradibus productis ab actu charitatis, & quia illi plures sunt illis, infertur, peccatum est magis aetivum in ordine ad offendendum, seu inducendum jus aversionis, quam sit actus charitatis ad satisfaciendum condigne seu placandum, quod male infertur: sicut male quis infert, majorem vim activam agentis frigidi quam agentis calidi ex eo, quod frigidum inducat unum gradum frigoris, exclusivum omniū graduum caloris ultra septem, calidū autem inducat tantū septem gradus caloris.

62. Quodsi ergo comparatio fiat inter effectus negativos, hoc est, exclusos à subjecto tam per peccatum, quam per actuum charitatis, item inter effectus positivè introductos ab vtroque, reperiatur (inquit citatus R.) quod sicut peccatum prohibet infinitos gradus amicitiae & com-

placentia divinæ, & omnem multitudinem beneficiorum Dei, ita actus charitatis hominis adoptati in filium Dei, prohibeat infinitos actus dispergentia & inimicitia divinæ, & infinita supplicia Dei, cum quibus omnibus est incompositibilis, & sicut peccatum inducit determinatum gradum pœnae positivè luendæ, ita & actus charitatis determinatum gradum gratiæ & gloriae.

63. Argumentantur ijdem DD. Salmantenses 2. Tunc peccatum est Majus Malum, quam quodcumque opus bonum possibile puræ creaturæ, quando peccatum ex se præcisè est producendum de condigno juris ad puniendum, nullus autem actus bonus ex se præcisè, hoc est, non præsupposita adoptione in filium Dei, est productivus de condigno premij: sed verum est antecedens, ergo & consequens. 2. 1. Argumentum nimirum probare, videlicet, quod levissimum peccatum veniale hominis iusti sit Majus Malum in genere mali moralis, quam intensissimus actus cuiuscunq; virtutis elicitus à peccatore: cùm illud de condigno mereatur aliquam pœnam, hic verò nullum premium nisi de congruo. Respondeatur 2. directè, Negando Majorem. Ratio negandi est, quia creatura est essentia liter serva Dei, & à Deo contemptibilis: ergo multò magis est proportionata, & (vt ita dicam) dignificata ad incurendum reatum pœnam, quam ad obtiendam Filiationem Dei: quid ergo mirum est, si ex duabus aequalibus in ratione boni & mali, possit malum inducere id quod est minus & facilius, sine superaddita aliqua dignitate, bonum verò non possit inducere id quod majus est sine superaddita dignitate? Satis est, quod hac superadditâ, hoc est, præsuppositâ Gratia sanctificante, qua est adoptio filiorum Dei, mereatur de condigno vitam æternam: neque enim hoc præsuppositio auger intrinsecam bonitatem actus.

Confirmatur responso. Actus intensissimus Charitatis, eliciens ab homine peccatore, est vtique præstantior, quam actus aliquis remissus temperantiae elicitus ab homine justo, & tamen hic posterior mereatur de condigno gratiam & gloriam, non item ille prior. ergo ex defectu Meriti, proveniente ex defectu adoptionis, non licet inferre, actum esse minus bonum intrinsecè.

64. Argumentantur ijdem Salmantenses 3. Bonum, quod per offensam excluditur, est honor debitus Deo. Sed honor debitus non est tantum bonum, quantum malum est offensa excludens honorem debitum: ergo Malum & Bonum, quæ sibi opponuntur, non sunt in aequali gradu moralitatis, quod tamen pro fundamento afflumunt illi, qui cum Scotis docent, posse puram creaturam offerre Deo bonum aequaliter peccato. Minor probatur. Si enim essent in aequali gradu, tunc sicut offessa semper mereatur penam, ita exhibito honoris debiti semper mereatur premium: sed hoc non est verum, saltem inter homines, alioquin aulici, qui identidem suo Principi exhibent debitum honorem, semper mere-

rentur de condigno præmia. Similiter epilium occidit, mereatur grave supplicium: qui verò non occidit, non properea mereatur magna præmium, immo nec gratias mereatur. q. Nogando Minorem. Ad probationem respondet concedendo sequelam, si nimis actus, quo quis honorem debitum exhibet, habet morum honestum, & ad junctam arditatem, & vicinum motivi absterrentis: & ideo defecto Deus promiat omnes actus honestos hominis iusti. Quia autem homines non præminent actus iustitia pro se exercitos, non arguit, quod actus ipse secundum se non sit dignus premio, nam ne quidam actus indebitos solent privati homines premire. Denique quod nulla gratias agant pro foliatione debiri, jure id faciunt, quia, vt dicimus in secundo tract. de Jure & Just. in hoc differt. Iustitia ab aliis virtutibus ad alterum v. g. à Piety, Liberalitate &c. quod Iustitia non inducat obligacionis gratitudinis.

65. Ex his apparer, non satis efficaciter probari impossibilitatem condigne satisfaciens ex impossibilitate aequalitatis moralis inter opus bonum & malum puræ creaturae; quam equaliter Schola Scotistica non sine fundamento dicit, vt haec tenus vidimus. Inquirendum præde est, quid præter hanc aequalitatem vltius requiratur ad condignam satisfactionem, ex opere impossibilitate provenient, quod pura creatura possit condigne satisfacere Deo.

S. IV.

Probatur Conclusio alijs Argumenti.

66. PRæmitto, Implacabilitatem de condigno offensa gravi esse perfectionem simpliciter simplicem, ex conceptu suo; non enim somenitatem, nec pugnat cum clementia, sed alia non est, quam quod tanta sit dignitas perfida offensa, vt quidquid exhibetur operis aut odii, quij, non properea sit tanta efficacia, vt inde necessitatem deponendi avertionem, sed operis clementia ad hanc deponendam. Quid autem haec implacabilitas sit perfectio, vel proprietas consequens ad perfectionem infinitam, declaratur a minore ad majus. Quod enim persona absensa est dignior, et difficilius est condignatio factio, & eo difficilius est talis persona condigna placabilis, si cetera sint paria, v. g. si Rufus & Rex ambo patientur à rustico colaphum. Rex est vtique rationaliter difficultius placabilis quam rusticus, propter excessum dignitatis: ergo omnemoda implacabilitas ex conceptu suo dicit perfectionem convenientem Enti infinita perfectionis; Nam sicut Ens infinita perfectiones est, quo perfectius excogitari non potest, ita ejus implacabilitas debet esse tanta, quam major excogitari non potest: sed hæc non est alia, quam omnemoda implacabilitas, vt consideranti facile liquet, ergo dicit perfectionem convenientem Ens infinitæ perfectionis. Hoc posito

Probatur Conclusio. Deo tribuenda sunt omnes perfectiones simpliciter simplices : ergo tribuenda est illi tanta implacabilitas, quanta non implicat in ratione perfectionis : sed hujusmodi est implacabilitas de qua est quæstio. ergo est Deo tribuenda.

67. Hinc declaratur, quâ ratione S. Thomas ex offensa Infinitæ secundum quid, rectè insulerit impossibilitatem condignæ satisfactionis à pura creatura praestandæ : quia scilicet est offensa divina Majestatis, exigentis habere jus ad aversiōnem inextinguibilem per opus Finiti valoris, nisi accedat spontanea Remissio.

68. Probatio hæc videtur esse ad mentem omnium eorum, qui hanc implacabilitatem demonstrant ex eo, quod offensa crescat ex dignitate offendit : subintelligere enim debet, quod crescat in ratione implacabilitatis : vnde rectè inferunt, quod si persona sit infinita Majestatis, implacabilitas debeat esse major, qualcumque excoquibili convenienter cuicunque creaturæ possibili per se in infinitum : hæc autem non potest esse alia, quam implacabilitas omnimoda : quicumque enim talis non est, potest esse commensurata perfectioni & dignitati creatæ possibili. Et hæc sit prima probatio.

69. Probatur nunc Conclusio 2. ex ijs quæ dicam in Tract. 2. de Jure & Just. circa restituitionem honoris. Quicunque alium inhonoret vel offendit, debet in satisfactionem placatam exhibere plus honoris & obsequij, quam alias antecedenter ad offensam potuisset offensus exigeat jure suo à tali personâ : per ipsum enim inhortationem obligatur ad humiliandum se magis, quâ ante factam offensam, vt ex communione omnium sensu & naturæ instinctu colligitur, & in dicto loco declarabitur. Atqui nullum opus tam prestans exhibere potest pura creatura, quod Deus non potest jure dominij exigere, etiam nullâ potius offensâ : ergo nullum opus finiti valoris, sed solum opus infiniti valoris (quale Christus solus exhibere potuit) potest sufficere pro condigna satisfactione.

70. Pro hac probatione videtur stare P. Rispaldia T. 2. de Ente Supernat. d. 97. n. 24. [Quia, inquit, creatura constituitur per peccatum serva, Deusque in illam acquirit novum Jus ad ea omnia, quæ de illa velit facere, ipsi præcipere, & circa ipsam disponere ; hoc autem Jus vult plus quam omnis satisfactio possibilis pura creaturæ, cum nulla satisfactio possit à quare astimabilitatem eorum omnium operum & servitorum, que Deus potest exigere ratione servitutis ex peccato contracta &c.] Ceterum mihi non videtur necessarium recurrere ad novum titulum, cum primævus sufficiat.

Clarior huic probationi videtur favere Card. Pallav. n. 79. his verbis. [Vt aliquis satisfaciat àequaliter pro aliquo debito ex delicto gravi, debet tantum facere supra id, NB. ad quod ante debitum contractum tenebatur, quantum infra suum sufficiat.] Hæc ille

71. Ex ijsdem capitibus ex quibus crescit offensa, nempe ex dignitate offendit & vilitate offendentis, ex ijsdem decrescit satisfactionis valor : nam quod vilius est persona satisfaciens, & quod nobilior persona offensa, è minoris sit satisfactio : quæ si fuisset exhibita à nobiliore, vel alicui ignobiliori, pluris fieret. Jam sic. Peccatum est offensa infinita persona, proveniens à vilissima : satisfactio autem exhibita à pura creatura, etiam dignificata per gratiam, respicit infinitam personam, & oritur à vilissima persona : ergo satisfactio pura creaturæ decrescit ex capitibus, vnde crescit peccatum : ergo manet semper in inferiore ordine, quam sit peccatum : ergo non potest esse condigna pro peccato.

Probationi huic accedit Recentior Hispanus, addens, quod sicut satisfactio decrescit ex dignitate offendit, & vilitate offendentis, ita vniuersaliter crescat ex dignitate offendentis : adeoque nunquam posset intelligi condigna satisfactio, nisi sit àequalis dignitas offendit, & satisfaciens.

72. Confirmat is ipse deinde hoc modo. [Si hæc eadem, quod materia, offensa, quæ committitur à vili creatura contra Deum infinitum, committeretur à Persona àequali Deo (est hypothesis impossibilis) procul dubio illa offensâ exigeret condignam satisfactionem simpliciter infinitam, hoc est, exhibitam à persona offendente, quam supponimus àequali Deo : ergo à fortiori offensa commissa à vili creatura exigit condignam satisfactionem plenæ & simpliciter infinitam. Consequens probatur : quia incredibile est, offensam ab illa circumstantia à qua constituitur gravior in ratione offensæ, ab illa eadem constitui contentam minori satisfactionem, & minori pretio compensabilem : cum ergo offensa vili creaturæ in Deum, solum differat ab offensa persona àequali Deo contra eundem Deum quoad circumstantiam vilitatis personæ offendentis, & hæc circumstantia fecerit graviorem offensam in ratione offensæ : implicat ab illa circumstantia reddi offensam vili creaturæ in Deum indigentem minoris satisfactionis, quam indigeat offensa commissa in Deum à Persona non vili sed Deo àequali.] Hæc ille

73. Vt hæc probatio subsistat, duo quæ obiecti possent, solvenda sunt. Primo ergo contraria argumentari licet. Ex hac probatione sequitur,

sequitur, quod ne quidem pro peccato Veniale posset pura creatura condignè satisfacere: hoc autem videtur esse contra sensum communem DD. Sequela patet, applicando totum argumentum, quod cuivis facile est.

74. Ad hoc duplicit responderi potest. Primò negando suppositum, ex supra dictis, nempe, negando quod peccatum veniale sit offensa propriè dicta, causativa aversionis, cum nihil penitus minuat amicitiam Dei, utpote nullum gradum Gratia sanctificantis expellens, & ideo non est materia satisfactionis pro culpa, sed tantum satisfactionis pro pena. Et quidem satisfactione pro pena eriam tunc, quando est condigna, adhuc tamen opus habet acceptatione liberali Dei, secus quam satisfactione condigna pro culpa exigere. Disparitas est, quia, ut bene notat Card. Lugo, Satisfactione pro culpa seu placatio formaliter, pertinet ad ipsum offendentem, & ipsi debet esse voluntaria. At verò infidio peccata pertinet ad Superiorem, cuius est vindicare transgressiones legum, iaphusque, & non rei arbitratu meienda est: quare non tenetur acceptare voluntariam satisfactionem, quantumvis condignam, hoc est tantum, quantam ipse offensus posset jure infligere.

75. Rg. 2. Permittendo, quod veniale peccatum sit propriè dicta offensa, conceditur si nullo absurdo sequela, cum Petro Soto, wadino & alijs RR. quibus jure accenserit postiun Suarez & Atriaga, requirentes liberalem acceptationem. Et sane fundamentum contrariae Sententiae tam leve est, ut non moveat nisi sponte voluntem moveri. Dicunt enim, ideo posse pro veniali condignè satisfaci, quia Amicitia videtur hoc ab amicis exigere, ut si alter ab altero leviter offendatur, & jus ad levem aversionem tribuat, hoc jus deinde cesset, si offensor per opera egregia, quantumvis aliunde debita soveat, & angere studeat amicitiam. Ecco! tota probatio confitit in uno: *Videtur ad quod adversarij respondent: Non videtur. Vel certè, dicam ego, si hoc tibi videtur esse de ratione amicitiae, ut satisfactione possit fieri per aliquid aliunde jam debitum, si fiat ab amico, exigente scilicet hoc amicitia, dicam inquam pariter ego, satisfactionem non decrescere ex Vilitate persona: satisfacientis, si hæc sit amica, exigente hoc amicitia, & sic cessabit obiectio, quia non erit paritas inter Mortale & Veniale, nec poterit applicari argumentum à Mortali ad Veniale.*

76. Ego quidem ex his duobus respondendi modis præfero priorem; cuius ulteriore rationem hanc reddo. Satisfactione pro culpa non est introducta nisi in hunc finem, ut reus haberet medium, quo posset abolere culpam etiam invito offenso, sive, nullā illius benevolentia accidente. ergo omnis culpa fundans satisfactionem deberet esse ejusmodi, ut, si pro eâ non satisfiat, possit offensus ad libitum suum, & jure suo semper manere aversus. atqui hoc repugnat pec-

cato veniali: nam hujus naturæ est, ut etiam la ponatur condigna satisfactio visque ad diuinam vita, necesse tamen sit illius culpm diminutio, alioquin impedit felicitatem eternam, ab nem adoptionis in filium Dei: ergo peccatum Veniale quoad culpam non est materia satisfactionis.

77. Contra id quod ex Recentiō possumus, videlicet, satisfactionem condignam, per requirere aequalitatem in dignitate intercessionis offendentem & offendam, opponemus secundū. In humanis videtur hoc esse omnium sensum: nam omnes judicamus, quod si aliquis alicius graviter offendit suum principem, v. g. spargendo de ipso, quod sit preceptor, vel avarus, vel præcepis in agendo, vel quod sit inimicum indulgeret genio suo, neglectis Provinciis curis, omnes, inquam, judicamus, quod procula culpa & offensa posset per magnam sui humilitatem, & sinceram offensem detestacionem, ut per alia heroicæ facinora ita satisfacere principi, si vellet ulterius aversus esse, irrationabile & durè agere censeretur. Ita supta ex Palliis tulimus, quod Manlius potuisse condignem facere pro culpa affectati regni, atqui in dignitate inæquales. Ergo iniquitas dignam non arguit impossibilem satisfactionem condignam.

78. Ad hanc objectionem respondeamus ipse Recentiō: ideo inferiorum hominem per superiori condignè satisfacere, quia Rex etiam plebeio superior solum secundum quidem, licet ut Rex sit superior, potest ut inde esse inferior eodem ut opem ferente. Hoc plebeius à certo vita periculo Regem libertati, moraliter censeretur illi vitam donare, & regnū majestatem protegere: in quo eventu suscepit ad aequalitatem, quia ut protector est superior. Ita ille.

79. Posset tamen, meo iudicio, adducere ratio reddi, independenter ab hac indigenitate. Omnis homo est alteri aequalis in dignitate substantiali & præcipua quam Natura intendit, et in accidentalis vnu ab altero excedatur. Post Aversio suscipit magis & minus, nam quanto graviter est delictum, eo major est aversio. Jam ergo propter substantiam equalitatem potest homo condignè satisfacere sicutem pro parte aversionis exhibendis opus aliquod indebitum aequalis honestatis cum malitia offensa. Deinde representatio ejusmodi opera poterit torum ius aversionis abolere, vel etiam statim prima vice per opus prostantissimum condignè satisfacere. Nam eius sensus accidentalis in dignitate, potest comprehendere exceptu bonitatis operis. Nihil hujusmodi cum habet in satisfactione hominis offensa Dei, ut pater.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

80. Objecies 1. Omne finitum potest compensari per aliud finitum: sed malitia peccati est finita: & satisfactio est compensatio: ergo potest pro peccato condigne satisficeri à pura creatura. *¶*. Distinguendo majorem. Si sunt ejusdem ordinis & rationis, & habeant proportionem inter se concedo, secus nego. Sic perfectio hominis tametsi finita, non potest adquiri perfectionibus brutorum aut plantarum. Sic bonum vita & membris, non potest compensari quantum pecunia summa, ut dicemus Tr. 2. de Jure & Iust. Jam, opera pura creaturae in ratione satisfactionis, non habent proportionem cum peccato mortali. Neque enim peccatum mortale haber partes aliquotas malitiae, quarum una sine exercitu per satisfactionem tolli possit; sed neque etiam pro toto simul satisficeri potest, vt probatum est ex infinita perfectione Dei, ex debito radicali cuiuscunque operis boni, ex vilitate personae offendientis: ergo à primo ad ultimum, nulla est proportio in ratione satisfactionis inter opera pura creaturae, & inter peccatum mortale.

81. Objecies 2. Quando quis reddit totum illud quod abstulit, Satisfacit ad aequalitatem: sed homo per actum Charitatis reddit totum quod abstulit per peccatum: ergo satisfacit ad aequalitatem. Minor probatur: quia per peccatum abstulit Deo rationem ultimi finis quoad excitium, vt supra dictum; & per actum Charitatis restituit ratio ultimi finis. *¶*. Distinguendo Majorem. Satisit pro ablatione praeceps ut est ablato, concedo. pro ablatione prout habet rationem offensae, & tribuit jus aversionis, nego majorem. Nam etiam offensa gratis remittetur, adhuc esset obligatio restituendi quod ablatum est: v.g. qui alterum offendit illi detrahendo, debet, etiam post gratuitam reconciliationem, restituere famam, & econtra potest aliquis alteri restituere quod iniuste abstulit, sicut satisfacere Iustitiam, & tamen alter esse adhuc rationabiliter averius, propter specialem contemptum, qui erat tali lesioni: v.g. si quis Regi coronam vi auferret, vtique non placet Regem restituendo coronam: ergo satisfactio seu compensatio ablationis quā talis, non est formaliter ablato juris ad indignationem.

82. Objecies 3. Magis placet Deo actus bonus supernaturalis, quam displicat peccatum mortale: atqui quando offensor exhibet aliquid magis placens quam displicat offensa, condigne satisfacit: ergo potest pura creatura condigne satisfacere pro peccato mortali, saltem ex suppositione potentiae elevata ad actum supernaturalem elicendum. Major probatur. Nam praemium quod Deus reddit pro actu bono, est quid melius quam sit malum pœna peccati, ut communiter elecit: atqui major bonitas praemij arguit ma-

jorem complacentiam Dei in merito, ergo &c. *¶*. Hoc argumentum probaret, quod homo de facto, quoque levissimo actu supernaturali condigne satisficeret pro innumeris & gravissimis peccatis. Negatur ergo major. Ad probationem negatur minor. Quod enim Deus det gloriam pro merito, non provenit ex majori appreciatione meriti supra peccatum, sed ex eo, quod Deus ex sua Bonitate hominem ordinet ad talen finem, & quod opus bonum procedat ab homine justo, habente jus ad talen gloriam, adeoque non ex complacentia circa meritum secundum se, sed ex complacentia circa meritum & circa substantiam hominis & Gratiae: pœnam autem inducit displicientia circa peccatum secundum se.

83. Objecies 4. Incredibile est, Deum fecisse homini majorem potestatem sua perditoris, quam sue salutis, cū Scriptura de utroque aequaliter loquatur, Ezech. 18. Cum averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem, morte morietur: cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit judicium & iustitiam, ipse animam suam vivificabit: atqui si impossibilis est condigna satisfactio, habet quidem homo vires ad perdendam iustitiam, sed non ad eam recuperandam. ergo &c. *¶*. Si hæc argumentandi ratio bona esset, sequeretur, quod sicut homo non indiget Gratia Dei ad peccandum, ita etiam non indiget gratia Dei ad condigne satisfaciendum. Deinde Deus fecit homini potestatem conservandi innocentiam, & sic consequendi salutem, sicut fecit ei potestatem eam perdendi, & hoc satis erat; neque Deus ad plus tenebatur, sicut natura dedit homini potestatem conservandi vitam, & se occidendi, sed non dedit potestatem restituendi vitam semel ablatam. Scriptura Sacra loquitur de Misericordia Dei, qua defacto constituit media, quibus homo in omni statu potest redire ad Justitiam, non quidem per satisfactionem de condigno, sed per Meritum de congno.

84. Objecies 5. Si homini esset impossibilis condigna satisfactio, frustra natura indidisset homini stimulos penitentie: sicut si impossibilis esset Beatitudo aeterna, male indidisset natura stimulos consequendi Beatitudinem. *¶*. 1. Sapientia stimulamus ad detestationem alicujus operis, quod tamen non possumus amplius emendare: quis autem horum stimulorum finis sit, non pertinet ad Theologum, sed ad Ethicum inveniagere. *¶*. 2. Sicut possibilis Beatitudinis supernaturalis per Gratiam Dei, sufficiebat, ut immitteretur homini desiderium Beatitudinis, ita etiam possibilis reconciliationis per Misericordiam Dei, sufficiebat ad immitterendos stimulos penitentie.

M m m

CON-

CONTROVERSIA III.

Vtrum Christus condignè satisfecerit pro peccato Humani generis, & ejusdem Reparationem condignè promoveret, & utrum illius Merita sint Valoris infiniti.

§. I.

Affirmativa Sententiae auctoritas.

35. Certa Catholicorum contra Pelagianos & Abayardanos doctrina est, quod Christus nos condignè redemerit, idque pluribus locis docent Sacra pagina, dum dicunt, satisfactionem Christi superabundantem. ad Rom. 5.

Scotus tamen, Durandus, Gabriel, Almarius & Medina apud Vasquez d. 5. c. 1. & Suarez d. 4. l. 3. docuerunt, opera Christi habuisse hanc condignitatem per denominationem extrinsecam, ab acceptatione Dei, à qua etiam opera puri hominis potuissent habere condignitatem: sicut si quis creditori acceptanti vnum florenum pro centum, solveret vnum florenum, posset dici condignè soluisse.

36. Dicendum tamen est, Christi opera ex se condignitatem habuisse ad satisfaciendum pro culpa & pena tutius generis humani. Probatur i. auctoritate SS. PP. S. Athanasius in Evangelium de Cruce & Paff. Dom. ait, Christum parva magnis compensasse. S. Chrysostomus serm. 11. in c. 5. Ep. ad Rom. ait, Christum multò plura quam debebamus, soluisse, tantòque plura, quantò guttula exiguam pelagus excedit immensum.

37. Verùm hic ipse valor & sufficientia Rationibus etiam comprobari solet, ostendo, Christi opera omnes habuisse conditions, quæ, & quo modo ad condignam satisfactionem requiruntur. Septem autem conditions in questionem veniunt, utrum & quo modo requirantur. Prima est, ut id quod offertur, sit æquale offensa, et à qualitate, quam præcedente controversiâ ostendimus deesse satisfactioni puræ creaturæ. Secunda; ut sit ad alterum. Tertia; ut sit à Persona quæ offendit. Quarta; ut sit ex aliâ indebitis. Quinta; ut non sit ex acceptis à creditore, seu ab offeso. Sexta; ut non sit ex bonis ipsius creditoris seu offensi. Septima; ut non possit ab offeso repudiari.

§. II.

Vtrum opera Christi habuerint debitam æqualitatem cum offensa qua tali.

38. DICO 1. Opera Christi habuerunt eam æqualitatem in ratione satisfactionis, quam diximus deesse cuicunque operi bono puræ creaturæ. Probatur. Non esset perfectio Dei, quin esset imperfectio, posse contempnere opera per-

sona æquæ dignæ, ac est ipse Deus officia, & quæ proinde sunt infiniti valoris, excedenti infinitè omne obsequium, quod à pura creatura peccatrice exigi potest: ergo quidquid delictum in operibus puræ creaturæ, habetur in operibus Christi.

39. Confirmatur. Satisfactione Christi non decrescit ex illo capite, ex quo decrevit satisfactione puræ creaturæ, nempe ex vilitate satisfactionis deinde crescit ex pluribus capitibus ex quibus crescit offensa. Nam offensa decrelit et ligilitate offendentis, ex gravitate tentacionis, ex imperfecta cognitione Personæ offensis, contra satisfactione Christi crescit ex firmitate intentionis ad bonum, ex plenitudine cognitionis Scientiæ, ac denique ex dignitate personæ facientis, quæ influit in argumentum satisfactionis secundum totum suum esse reale, sine via limitatione: at vero dignitas personæ offendentium influit objectivè in augmentum offensis secundum esse intentionale, & limitata, ex latitudine cognitionem illius dignitatis: ergo in tantum adæquat, sed etiam superat gravitatem offensis.

40. Objici potest hoc sophisma: Infinita offensa crescit ex duobus capitibus seu principiis, nempe ex dignitate Personæ offensis, & ex vilitate personæ offendentis: aquilæ infinitas facultationis Christi tantum crescit ex uno principio, nempe ex dignitate Personæ satisfactionis: neq; non adæquat offensam. n. Distinguendo majorum, vel primum membrum antecedentibus, scit ex duobus principiis constituentibus regulatum principium, ita quidem, ut non possit intelligi crescere ex uno illorum sine respectu alterum, concedo, secus, nego. Ratio est: Nam Dignitas aut vilitas secundum se non concidunt crescere offensam: si enim viles vilam offendit, non crescit offensa ex vilitate: sed offensa crescit ex Vilitate & Dignitate compuncta sumpta, hoc est, vñā comparata, cum aliena, sic constituant vnum principium.

§. III.

Vtrum Satisfactione Christi fuerit sufficiens ad Alterum.

41. Atio dubitandi est obvia. Nam Christus est ille ipse Deus, qui est offensus: aquilæ Christus est satisfaciens: ergo satisfactionem non distinguitur realiter ab offenso. Hoc non obstante

DICO 2. Satisfactione Christi fuit sufficiens ad alterum. Probatur. Ad satisfactionem non requiriatur alteritas Physis, sed sufficiens alteritas civilis seu Moralis. Sed hac convenienter satisfactioni Christi: ergo &c. Major probatur. Ad satisfactionem vrique non requiriatur major alteritas quam ad Justitiam: sed ad hanc sufficit Alteritas Moralis seu civilis: ergo etiam ad satisfactionem sufficiet. Minor declaratur in cœpitis.

emplis. Quæstor, seu Collector, quatenus gerit personam tam Ministri publici, quam subditi, exigit à se contributionem. Provisor publicus potest nomine Reipublicæ emere frumentum à seipso ut habet rationem Civis: Tutor & Curator potest solvere Pupillo vel Minorenni, & illius nomine acceptare, vel econtra sibi nomine pupilli solvere debitum. Executor Testamenti potest sibi ipsi solvere Legatum in Testamento relictum: aqui in his omnibus non intervenit alteritas physica, sed tantum civilis seu Moralis, quatenus kilicet eadem persona Physicè consideratur, fungitur duabus personis: ergo pari modo Christus dominus, qui per assumptionem humanae Naturæ constitutus est caput generis humani, representabat Genus humanum; quatenus verò simul erat Deus, gerebat Personam offensam: ergo sub hac duplice consideratione poterat sibi satisfacere.

92. Ceterum, requirebatur insuper alteritas physica Naturarum, qualis est inter Naturam divinam & humanam: nam actus satisfactorij non poterant formaliter procedere à Natura Divina, quia non est capax arduitatis, doloris, humiliacionis, orationis &c. Sicut ergo hac alteritas naturæ necessaria erat, atque etiam sufficiebat, vt Christus dici posset orare Deum, illi obediere, se illi humiliare &c. ita etiam sufficiebat ad condigne satisfaciendum.

§. IV.

An satisfactio Christi fuerit satisfactio illius qui offendit.

Ratio dubitandi est, quia Christus non peccavit, sed Genus humanum descendens ab Adamo: ergo non satisfecit Christus pro culpa propria, sed pro aliena: ergo non satisfecit ipse offensor. Card. de Lugo docet, Satisfactionem Christi non posse rectè dici, satisfactionem nostram, sed tantum pro nobis. Si enim satisfactio Christi esset aliquo modo nostra, tunc debuiſſet necessariò acceptari: hoc autem reputat Lugo absurdum, ob rationem infra referendam & solvendam; vbi etiam videbimus, vtrum hoc legitimè sequatur ex illo antecedente, & an contineat aliquid inconveniens.

93. DICO 3. Satisfactio Christi rectè dicitur: *esse nostra*. Ita in terminis S. Thomas mox citandus, ex quo etiam ratio conclusionis redditur. Satisfactio Capitis est satisfactio membrorum & totius corporis, & hoc tam in physico quam in politico & mystico corpore verum est. aqui Christus fuit & est Caput nostrum politicum & mysticum: ergo satisfactio illius est satisfactio nostra. Minor est certa, & continetur aperte in S. Scriptura pluribus locis. Solùm est inter Scholasticos cootroversum, an constituantur caput formaliter & adaequatè per solam vniōnem hypotheticam, vel an insuper requiratur pactum, seu consensus Dei, sicut Adam constitutus est caput no-

strum per Decretum seu pactum. Hoc posterius sentiunt communiter Theologi: Illud prius tenet Recentior Hispanus, citans pro se P. Vasquez v. 48. c. 4. n. 17. sed reverè hoc Vasquez non habet, sed solùm docet, quod gratia Capitis potius constat in vniōne, quam in Gratia habituali, eo quod per Vnionem habuerit Christus vim condignè satisfaciendi pro nobis, & influendi in sua membra; qua Gratia nulli alteri poterat convenire. Verum ad præsens institutum nihil interest, quid in hoc puncto verius sit: satis est, quod fuerit Caput nostrum.

94. Nunc ergo probatur major propositio Authoritate simul, & ratione. S. Thomas q. 48. a. 2. movet in terminis difficultatem præsentem, his verbis. [Videtur, quod Passio Christi non cauſat nostram salutem per modum satisfactio- nis. Eiusdem enim videtur esse satisfacere, cuius est peccare &c. sed Christus non peccavit: ergo ipse non satisfecit.] Responder deinde his ver bis. [Ad primum dicendum, quod Caput & membra sunt quasi una persona mystica, & ideo satisfactio Christi ad omnes fideles pertinet, sicut ad sua membra] & q. seq. a. 1. in C. ait, quod Christus tanquam caput nostrum, redemerit nos tanquam membra, sicut si homo per aliquod opus meritorium quod manu exerceret, redimeret se à peccato quod pedibus commisisset: sicut enim naturale corpus est unum, ex membrorum diversitate consistens, ita tota Ecclesia, quia est mysticum corpus Christi, computatur quasi una persona cum suo capite, quod est Christus.] Hac S. Thomas, cui in hoc puncto adhæret P. V. Vadimus d. 2. dub. 4. §. 1.

95. Confirmatur. Adamus ex eo quod fuerit constitutus caput humani generis in hunc finem, vt in posteros transfundetur vel Justitiam originalem, vel privationem illius, peccando fecit, vt omnes posteri dicerentur, *peccasse in Adamo*: ergo pariter quia Christus constitutus est caput nostrum in eum finem, vt nos Deo reconciliaret, ita pro nobis satisfecit, vt rectè dici possimus in Christo satisfecisse.

Objicies. Si satisfactio Christi esset satisfactio nostra, quereretur, quod non iustificaremur gratis, nec gratis nobis remitteretur peccatum originale: consequens est absurdum: ergo & antecedens. Sequela probatur. Ex eo quod peccatum Adami sit peccatum nostrum, ita reddimur per illud digni penâ, vt haec non dicatur infligi gratis. ergo si satisfactio condigna Christi fuit nostra sa- tisfactio, non remittitur peccatum gratis.

96. R. In argumento æquivocari in voce *Gratis*, aliquando enim haec vox significat idem quod; *frustra*. seu, *sine causa* & merito. & hoc sensu non infligitur pena gratis, hoc est sine ullo merito, seu potius demerito: quia vere adest demeritum seu culpa. Eodem sensu etiam potest dici nos non iustificari gratis, hoc est, sine omni merito, quia reverè iustificamur propter merita & Satisfactionem Christi, sive ea sit nostra, sive pro nobis.

M m m 2 aliquando

aliquando autem, & Theologicè vox, *Gratiæ*, si-
gnificat *Gratiæ*, hoc sensu, dicimus justificari gratis,
nempe interveniente Gratia novâ ultra Gratiam
satisfactionis Christi. Nam merita Christi ne-
mini profunt, nisi cui applicantur. omnis autem
eorum applicatio est nova Gratia: ergo semper
justificamur gratis. Præterea, loquendo etiam
de ipsa satisfactione Christi quatenus per illam
justificamur, verè per gratiam justificamur,
quia quod satisfactio Christi sit nostra satis-
factio, hoc est, quod Christus sit nostrum ca-
put, & ponat pro nobis talem satisfactionem,
est utique Gratia. Denique, possumus dici justi-
ficari gratis & sine merito seu satisfactione propria
strictissime sumptu, hoc est, qua sit essentialiter
& immediate, ac fine applicatione propria, non
tamen sine satisfactione mediata propria, hoc est,
appropriata per applicationem capitis: & quia
hac appropriatio est gratia, ideo ut sic justifica-
muri gratis seu per gratiam.

§. V.

*Vtrum satisfactioni condignæ repugnet, esse
ex acceptis ab offensō, vel ex ejus bonis.*

97. DICO 4. Satisfactioni condigna potest fieri
ex acceptis ab offensō. Probatur à pari.
Satisfactio ex Justitia Commutativa potest fieri ex
illis bonis, quæ quis priùs titulo donationis accep-
pit à Creditore. Atqui in condigna satisfactione
non subest specialis ratio repugnantia: ergo &c.
Itaque licet satisfactio Christi procedat ex dono &
beneficio Incarnationis, & alijs auxilijs præceden-
tibus ipsa opera Christi, hoc tamen non minuit
valorem satisfactionis. ad hunc enim plus non
requiritur, quām vt opera liberè procedant,

98. DICO 5. Satisfactioni condigna potest fieri ex bonis offensi hoc sensu, quod ipsa o-
pera satisfactoria sint vera dona & bona illius cui
satisfit. Probatur pariter ex Justitia. Qui rem
alienam iustè detinere, tenetur ad restitutionem
illius rei, & illam restituendo satisfacit: atqui
tunc restituit quod est ipsius creditoris: verè enim
ille, & non restituens est dominus: ergo potest ex
Justitia commutativa satisficeri pro offensa ex bonis
offensi. Accedit, quod bona opera quæ faci-
mus, sunt quidem bona & dona Dei, sed hæc ita
sunt, ut simul etiam propriæ sint bona nostra, pro-
ut definitum est in Trident. ergo per talia opera
satisfit Deo etiam ex bonis nostris, esto sint etiam
bona Dei. Sunt autem & dicuntur esse bona
nostra, quia procedunt à nostra voluntate, liberè
se ad illa determinante.

§. VI.

*Vtrum Satisfactioni Christi fuerit ex alijs
Indebitis.*

99. DICO 6. Satisfactioni Christi fuit sufficien-
ter ex indebitis. Probatur. Genus huma-
num quod peccavit, non debebat opera infiniti

valoris, qualia sunt opera Christi: quia hoc cum
generi humano impossibilia: ergo non poterat
exigi ab homine. Deinde, opera que Christus
Deo exhibuit, non processerunt ex illa obliga-
tione Theologica, hoc est, sub præcepto, via
frâ probabo. Obligationes enim Theologicas
reperiuntur nisi in supposito peccabili. Christus
autem erat impeccabilis. Præterea, ut hec al-
verit Recentior, non omne debitum oblitus con-
sideratur pro satisfactione. Explico. Debet mihi
Centum, titulo emptionis. Deinde futurum
centum, & inde debet centum titulus furti. Si
hos centum velles dare in solutum pro merita
quam emisti, non satisfacres, quia illus debet
titulus furti, qui titulus tendit ad aliam diffinitem
restitutionem quam tendat titulus emptionis. Si
verè si vovis solvere omnia debita, & ex uno
obligatus es, solvere prerium mercis, solvent
centum satisfacces tam Voto quam furti, qui
obligatio Voti non tendit ad aliam actionem inde-
cendâ, sed ad illam eandem ad quam tendit emptionis.

Quapropter, etiam si concederemus Cen-
tum ex præcepto strictè sumpto fuisse obligatum
redimere genus humanum, hoc debitum no-
starerit condigna satisfactioni: quia illa obliga-
tio tendebat ad eandem actionem, ad quam reat
titulus offensis.

§. VII.

*Vtrum Satisfactioni Christi debuerit ma-
ptari.*

100. DIXIMUS suprà, quod quando ab offensō
exhibetur condigna satisfactio, debe-
ceptari ab offensō, ita ut non possit amplius
rationabiliter infensus. Et hoc quidem causa
est, quando exhibetur immediate ab ipso offensō
vel etiam ab alio, qui nomine Offensoris
mandantis, adeoque nomine procuratoris cul-
beret, v.g. Rex per suum Legatum. Dicimus
tamen est, quando alius pro alio, v.g. amicis
causâ satisfactionem exhibetur, an debet acci-
piari, & communior Sententia negat. Vnde
Vasquez & Lugo docent, satisfactionem Christi
potuisse non acceptari. Contra P. VVadino
aliisque RR. putant necessariò fuisse acceptari.
Ego hanc controveriam alter puto compone pos-
se, & Auctores conciliari.

101. DICO 7. De conceptu condigna satis-
factionis non est, quod debeat acceptari. Ita videtur
mihi supponere S. Thomas, loco citato, ubi tradit
quod amicus pro amico possit condigne satisfac-
re: atqui nemo dixerit, talen satisfactionem de-
bere ab offensō acceptari. Potest enim offensō
rationabiliter exigere, ut offensō personaliter
satisfaciat. Ratio est, quia per condignam satis-
factionem, aliud non intelligimus, quæ si exhiberetur ab ipso offensō,
deberet acceptari: atqui potest aliud pro me exhiber-

bere talem satisfactionem, quæ si exhiberetur à me offensore, deberet acceptari: ergo esset condigna satisfactio, etiamsi non debeat acceptari quando offertur ab alio.

102. Declaratur à pari. Haberet se enim tunc talis satisfactio sicut Meritum condignum premio, cuius dignitati nihil officit, quod non debeat acceptari: Simili modo, quando quis debet alteri equum, si pretium justum loco equi offerat, dicitur offerre solutionem condignam debito, & tamen creditor non tenetur acceptare. Atqui aliena satisfactio est aliud pro alio: ergo potest intelligi condigna, quin debeat acceptari.

103. DICO 8. Satisfactio Christi in ordine ad totum suum effectum seu fructum, ad quem obtinendum erat instituta, & defacto est acceptata, non debuit acceptari. Probarur. Satisfactione Christi habet non solum rationem satisfactionis, sed simul etiam indivisibiliter habet rationem Meriti: & Christi satisfactio non fuit instituta præcisè ad hoc, vt Deum placaret, hoc est, ex inimico faceret non inimicum, sed etiam & præcipue ad hoc, vt Deum nobis reconcilareret, atque pristina amicitia restitueret, & iterum ad finem supernaturalis beatitudinis elevaret, quo per peccatum originale excideramus: atqui ut supra vidimus, meritum in ratione meriti non debet a præmiente necessariò acceptari: ergo licet meritum & satisfactio Christi fuerit digna omni fructu quem defacto consecuta est, inò & majori in infinitum, non tamen debebat acceptari ad omne illud, ad quod defacto est acceptata, sed potius ad aliquid minus acceptari.

104. DICO 9. Non potuit Deus velle Christum esse caput Generis humani in hunc finem, vt pro genere humano offerret satisfactionem condignam, & tamen illam non acceptare; adeoque satisfactio Christi vt capit, debuit acceptari ad effectum placationis & etiam reconciliationis indefinitè & indeterminatè, hoc est, præscindendo ab ultima determinatione ad hunc vel illum gradum, ad has vel illas conditiones & circumstantias. Probarur. Hoc ipso, quod Deus voluerit Christum esse caput humani generis in ordine ad condigne satisfaciendum, hoc ipso inquam, voluit satisfactionem Christi esse interpretativè nostram, vt jam suprà probatum est: atqui qui vult aliquam actionem alterius esse interpretativè meam, debet se erga me perinde gerere, ac si egomet illam actionem exercuisse, alioquin argueretur esse sibi ipsi contraria, ergo &c.

105. Quod autem debuerit acceptari non tantum secundum rationem præcisam satisfactionis in ordine ad placationem, sed etiam ad concedam elevationem ad finem supernaturalem, & reparandam amicitiam, mihi ex eo fundamento certum est, quia Christus constitutus est caput in ordine supernaturali, nec venisset si hoc præmio carentem fuisset. Debuit ergo satisfactio Christi acceptari etiam quoad se-

cundam elevationem, hac ratione, vt quibusunque decide per media à Christo instituta applicaretur, illis etiam in ratione reconciliationis prodest. Inò ita debuit acceptari, vt aliquibus (indefinitè) esset ipso facto applicanda. Nam si nulli fuisset applicanda, finis Incarnationis non fuisset obtentus: parvum enim honorificum & gloriosum fuisset Christo, si duntaxat hoc obtinueret, vt homines posset reconciliari, & tamen nullus fuisset reconciliatus.

106. Cum hoc tamen stat, adhuc esse speciale gratiam, quotiescumque alicui determinatio homini contingit applicatio Meritorum Christi, sive illa fiat interventu Sacramenti, sive per actum dilectionis Dei. Nam, vt in tr. de Gratia vidimus, potest aliquod bonum esse debitum generi humano indeterminatè & vagè, & tamen quando huic vel illi determinato homini conceditur, est respectu illius speciale Beneficium.

107. Hinc facile intelligitur, quâ ratione Christus pro omnibus hominibus mortuus sit, neque tamen per suam mortem formaliter omnium culpas & offendias deleverit, vt traditur in Trid. sess. 6. c. 2. his verbis. [Verum, est ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed ij duntaxat, quibus meritum passionis ejus applicatur.] Ratio à priori est, quia condigna satisfactio exhibita immediate ab alio quam ab offendore, non plus nec aliter debet acceptari, quam quo modo vult acceptari & prodest ille, qui satisfacit. atqui Christus noluit aliter prodest suam passionem, quam mediante applicatione à se instituta: ergo non debuit ad ultiorum effectum, aut sine hac applicatione acceptari: esto ex se digna fulfilleret, vt etiam illis prodest, quibus non applicatur specialiter, si Christus Dominus ita voluisset.

108. Objicit tamen Vasquez ad probandum, quod nullo sensu debuerit necessariò acceptari. Satisfactio vnius pro alio, quantumvis perfecta sit, non reddit alterum formaliter dignum apud Deum quem offendit: quia satisfactio aliena non est forma physicè inhærens & renovans peccatorem interius: ergo relinquit illum in eodem statu, in quo ipsum invenit: ergo vt per hujusmodi alienam satisfactionem tollatur culpa, necessaria est Dei voluntas, eam acceptans ad talis effectum. ¶ Distinguendo consequens: ergo requiritur voluntas Dei, quæ tamen formaliter alia non sit, quam voluntas, quâ vult Christum esse caput generis humani, concedo, quæ sit formaliter alia, nego consequentiam.

§. VIII.

Vtrum, & ex quo fundamento Merita Christi habeant Valorem infinitum ad premium majus & magis in infinitum.

109. Dicendam est i. Merita Christi fuisse simpliciter infiniti Valoris. Probatur Conclusio i. Auctoritate Clementis VI. in Extrav. *Vnigenitus de p̄nit.* & remissionib. vbi Pontifex afferit, Thesaurum quem Ecclesia habet ex meritis & Satisfactione Christi, non posse exhaustiri aut minui, quia merita illius sunt infinita, adeo ut propter Unionem ad Verbum, vna gutta sanguinis sufficeret pro redemptione totius generis humani.

110. Ratione probant Conclusionem Raguſa & Tannerus, hoc modo. Ille actus meritorius est infinitus, qui offert rem valoris infiniti: sed Christus suis actibus meritorioris obulit Patri Cœlesti rem valoris infiniti, nempe seipsum: ergo &c. Major probatur. Tantū valet actus seu oblationis, quantū valet res oblati; ergo si res oblata habet valorem infinitum, etiam oblationis erit valoris infiniti.

111. Hæc tamen probatio communiter non recipitur. Ex ea enim sequi videtur, etiam Beatiſſimam Virginem eliciuisse actus infiniti valoris, & puram creaturam posse condigne satisfacere pro peccato generis humani. Sequela probatur. Nam B. V. etiam obulit Patri Cœlesti Filium suum infiniti Valoris. Item si verbum vniueretur alicui agno, quem homo offerret & sacrificaret pro genere humano, offerret rem infiniti valoris.

Respondent negando paritatem. Quia ad hoc ut oblatione accipiat valorem infinitum à re infinita oblata, debet offerens habere plenum Jus in illam rem: tale jus habuit Christus in se, non item B. V. aut homo in Christum aut agnum assumptum.

Sed contra. Qualecunque Jus habuit Christus quod non habuit B. Virgo, illud per sui oblationem nec abdicavit à se, nec abdicare potuit, quia competebat illi ut Deo: ergo licet habuerit jus quod non habuit B. Virgo, non propterea plus obulit, quam obulerit B. V. Ulterius, Pater Cœlestis per oblationem à Christo factam, nihil novi juris acquisivit, quod non habuerit ante, excepto ipso actu voluntatis humanæ de novo posito: atqui hic actus non fuit aliquid infinitum: ergo quidquid ultra hunc actum obulit, quod esset aliquid infinitum, illud etiam obulit B. V. ergo magis jus Christi in rem oblatam, non facit ut oblatio Christi fuerit oblatione præstantioris rei, quam fuerit oblatio B. Virginis.

112. Confirmatur. Ponamus Patrem Cœlestem noluisse in effectu ipso, seu ipso facto Christum in cruce immolari, sicut noluit immolari Isacum ab Abraham, tunc sola interna affectio & parata voluntas Christi sufficeret ad redimendum genus humanum: ergo sufficeret sola oblatione affectiva rei infinitæ. Quæro nunc, si purus homo eliciisset talēm effectum, quo paratus esset

seipsum offerre etiam tunc, quando natus fuerit à Verbo assumpta: quæro, inquam, quid hoc affectui deesset, quominus sufficeret ad redendum genus humanum? An jus actualis in complicitate atque hoc non est necessarium, sufficit in pura creatura, & tamen sufficeret in Christo, hæc sufficienter non provenit aducta effectu offerendi rem infinitam, sed ex actuali dignitate Personæ offerentis, ut dicimus: nam per hanc solam differt Christus à puro homine, ut posito.

113. Melius ergo probatur Conclusionem ratione, quam paucis indicavit Pontificis in verbis citatis. Opera meritoria & satisfactoria dignificantur in ordine ad premium à dignitate operantis: sed hæc in Christo est infinita ergo eius opera dignificantur infinitè: atque am dignificantur infinitè, si possit eorum dignitas exæquari præmio aliquo determinato finito: ergo dignificantur ad premium magis quocunque præmio finito, hoc est, quocunque præmio rembuto nondum est verum dicere: magis præmio non sunt digna merita Christi.

114. Pro majori hujus argumenti declaratione sciendum est, dignitatem operis ad premium, esse formam contradistinctam ab operi ipso, considerato præcisè secundum suam beatitudinem & laudabilitatem moralis, quam habet entitate sua & objecto. Hinc nostra bona opera supernaturalia non merentur de condigno vita æternam, nisi sint opera facta in gratia faciente, quæ est forma dignificantis illa opera, ut habetur in Concil. Trid. sess. 6. c. 16. & sess. 4. c. 1. ut propterea primam Gratiam laudificantem non meretur de condigno, ut dictum in tr. de Merita.

115. Eodem igitur modo Verbum divinum vnitum Humanitati, hoc ipso quod terminat Naturam, & complendo eam in ratione Sufficiens in Persona Verbi, faciat, quod opera illius humanitatis sint verè opera Dei, hoc ipso, inquit, dignificat illa ad aliquod præmium proportionatum. Hinc verò

Deductitur ulterius, quod cum dignitas Verbi sit in se infinita, hoc ipso plus dignitas, quam quæcumque dignitas creata possibilis. Hæc autem major dignificatio utique non debet esse minor titulus, hoc est, non debet tantum magister titulo, significare ad aliquid determinationem, ut ad præmium A. ad quod etiam, sed inferiori titulo, possit significare dignitas finita & creata, sed debet esse dignificare ad præmium, quo magis excogitari non potest: omne enim præmium, quo potest excogitari magis, potest esse præmium condignum alicuius dignitatis creata, ut ipse quod potest semper augeri in infinitum.

116. Confirmatur. Sicut se habet simpliciter, si simpliciter, ita se habet magis ad magis: atque immo per quam dignus à non digno distinguuntur, dignificat simpliciter ad præmium: ergo si comparatur magis dignus cum minus digne, forma magis dignificata

dignificans significabit ad plus præmij, quām forma minus dignificans: ergo à primo ad ultimum, dignitas Verbi significabit ad omne præmium ex cogitabile in infinitum: ergo ejus opera sunt valoris simpliciter infiniti. Ratio est, quia omnis illud est in suo genere simpliciter infinitum, quo maius in illo genere excogitari non potest: sed non potest excogitari meritum majoris valoris, quām quod est dignum omni præmio excogitabili. Ergo &c.

§. IX.

Solvuntur Objectiones.

117. Objecies 1. Personalitas divina non est ad-

aquata ratio constitutiva meriti in ratione meriti, quia meritum ut meritum constat etiam Bonitate moralis operis, & potest ex hoc capite constitui in genere meriti imperfecti, seu inferioris: ergo ex infinite Personæ non infinitabitur meritum simpliciter quoad valorem, sed tantum secundum quid, & in genere valoris imperfecti: ergo ille valor non est simpliciter infinitus. Probatur consequentia, quia pro diversitate bonitatis moralium etiam crevit valor: ergo valor operis habentis minorē bonitatem moralem, erit etiam minor: ergo hoc ipso non erit simpliciter infinitus.

118. Ad hanc objectionem responderet Card. de Lugo à n. 14. Distinguendo duas formalitates in operibus Christi, nempe rationem meriti, & rationem Valoris: in ratione meriti fatetur non esse simpliciter infinita, quia non habent infinitum vim movendi, sed finitam, & unum potest habere majorem vim movendi quam alterum, & esse melius altero, quoad honestatem defumptam ex objecto & modo tendendi. In ratione vero Valoris, docet opera Christi meritoria omnia esse aequalia, hoc est omnia & singula valere præmium quocunque excogitabile: adeoque licet unum magis moveat altero, non tamen movet ad plus quam alterum.

119. Declarat hoc auctor vterius hoc modo. Dignitas Personæ non elevat aut dignificat valorem operis ad maius præmium, formaliter loquendo, sed tantum materialiter. consideratur enim ipsum opus bonum antecedenter ad cognitionem personæ, & solum secundum bonitatem moralem quam habet, & quā placet Deo, & vt sic ultimum illud opus esse dignum magno præmio. Deinde vero ad discernendum, quodnam futurum sit magnum præmium. attenditur ad dignitatem Personæ præmiandæ, cuius dignitas potest esse tanta, vt licet præmium A. esset magnum respectu alterius, v.g. respectu hominis plebeij, non tamen esset magnum respectu Principis, &c.

120. Hinc ad propositum deducit auctor, valorem meritorum Christi esse simpliciter infinitum, licet in ratione incerti non sint infinita. Nempe quia Christus est Deus, respectu cujus nullum præmium finitum & determinatum est

quid magnum: ergo valor se extendit ultra quodvis determinatum præmium finitum: ergo ad præmium quocunque excogitabile, maius & maius in infinitum.

Hanc doctrinam, quam nemo non videt esse plenam ingenio & judicio, ad rigidum examen revocavit Arriaga d. 10. quæ tamen illi obicit, procedunt ex proprijs principijs hujus auctoris, quæ jam alibi rejecta sunt.

121. Ego imprimis assentior Cardinali de Lugo quod hoc, quod spectatà bonitate moralis operum, detur, aut certè dari possit in operibus Christi in aequalitas, & consequenter ut sic non habeant bonitatem infinitam: quod etiam agnoscit Card. Pallav. n. 103, dicens, [merita Christi non esse infinita secundum se, & ratione bonitatis propriae: unus enim actus Christi potuit esse melior alio, & collectio plurium actuum melior quam unicus actus: alioquin non magis placueret Christus Deo per obedientiam usque ad mortem, quam si tenuissimum actum supernaturalem eliciueret: & ideo disparem etiam habuere viam ad movendum Deum in actu secundo, ut patuit ex eo, quod Deus voluit reipsa totam illam collectionem meritorum, & non fuit contentus unico actu,] Ita Pallavicinus.

122. Assentior Lugoni 2. quod antequam considereret dignitas Personæ, non posset Remunerator adhuc determinare gradū præmij materialiter & absolutè loquendo, sed tantum formaliter & respectivè. Ratio est, quia pro diversitate dignitatum, diversus etiam est valor operum in ordine ad præmia materialiter taxanda.

Illud tamen vterius explicandum est, quia ratione omnis Christi actus promeritus sit præmium magnum ratione sua Bonitatis Moralis, & promeritus fuisset per quemcunque inferioris sorte actum. Deinde etiam si concederetur, quod aliquis actus Christi promeritus esset præmium solummodo parvum, adhuc fuisset infiniti valoris.

123. Ad primum dico, ideo omnem actum Christi promeritum, & promeritum fuisse præmium magnum, quia omnes ejus actus fuerunt supernaturales, & dignificati à Sanctitate Christi: ergo ad minimum promeriti sunt aliquem gradum Gratiae sanctificantis, non quidem qui daretur ipsi Christi habenti jam plenitudinem Gratiae, sed alteri supposito: atqui omnis gradus Gratiae sanctificantis est secundum se quid magnum: esto posset dici quid parvum respectu maximæ intentionis Gratiae. ergo &c.

Ad 2. dico, hoc ipso quod omnis actus meritorius Christi fuerit dignificatus à dignitate infinita, quidquid Christo dari potest in præmium, est respectu illius dignitatis aliquid parvum: ergo omne excogitabile præmium erit aliquid parvum: non esset autem parvum omne præmium excogitabile, si aliquod determinatum præmium adæquaret actu Christi etiam infimum: posset enim eò usque

et usque augeri, ut evaderet præmium magnum: ergo omnis actus Christi, quomodounque remissus aut facilis, modò fuerit meritorius, quo cunque sensu dicitur meritus esse præmium parvum, semper tamen est meritus omne præmium excogitabile, quia respectu Christi & eujusunque actus illius meritorij, omne præmium excogitabile est parvum.

124. Hinc pater, quid ad objectionem sit respondendum. Negatur enim consequentia: quia objectio saltat à Bonitate Morali ad Valorem actus, desumptum à dignitate persona; quæ tamen sunt distinguenda; nam bonitas moralis non includit dignitatem persona, sicut valor.

Objicies 2. Si dignitas Persona augeret valorem operum, multa inconvenientia sequentur, v. g. si inter Canonicos aliquis esset Princeps, tunc in distributione *Præsentie* vt vocant, plus debet accipere Princeps quam Nobilis: item si Princeps dans nomen militiae, à principio statuonem communem obiret, deberet illi majus stipendium persolvi, quam gregario militi: item quando proponeretur præmium aliquod hastilio, vbi diversatum dignitatum personæ concurrere, similius certare solent, præmium quod esset condignum respectu vnius, non esset condignum respectu alterius; quæ omnia sunt contra sensum & praxin. R. Instantias has nimis probare, nempe quod major dignitas non mereretur maiorem honorem, quia Canonico Principi non exhibetur in choro major honor, quam si non esset Princeps, & Princeps miles equitans cum suo Duce Nobili, debet finitrum latus occupare, vt ipse spectavi. Itaque neganda sunt omnes sequela: Quando enim dicitur, quod dignitas persona taxet valorem operis, intelligendum est de dignitate aliquo modo conducente ad ipsum opus, & que aliquo modo operi impendatur, hoc est, quæ sit proprium & competens ac proportionatum principiū talis operationis, & non se habeat impertinenter. Jam vero in allatis exemplis habet se major illa dignitas impertinenter, & censetur ad talem actum tantisper seponi. Non ita se habet *Gratia sanctificans*, vel *unio hypostatica* ad actus supernaturales; sunt enim horum proprium & proportionatum principium seu radix. Vnde quando actus supernaturalis ponitur sine tali radice praexistente, non habet formam dignificantem, quia non procedit à suo principio competente: sicut si miles aliquis gregarius faceret facinus Regi vel Duce dignum, & quod à Duce fieri debuisse, non propterea mereretur de condigno illud ipsum præmium, quod de condigno meritus esset Dux, si illud perpetrasset. Econtra si Dux aliquis ageret Duce indignum, quod tamen deceret gregarium militem, v. g. pulsaret tympanum, vel fistularet militibus procedentibus ad excubias, talis actus utique non dignificaret à dignitate Ducis, quin potius pro premio reprehensionem mereretur, quod ad actus suā Perlōnā & officio indignos se demississet.

125. Objicies 3. In injurijs realibus, i.e. est commissis in bonis fortuna, (nam aliter aspiunt Juristæ, nempe prout opponuntur verbis) earumque compensationibus, teste *Athanasij Eth. c. 4.* nihil interest quis laferit, sed solitudo betur ratio quantitatis Damni, & Reffunditionis ergo valor operis non crevit ex dignitate facientis. R. Distinguendo consequens: Vale operis vt praefandi ex Justitia commutativa, & pro damno injuste dato, concedo: valor operi Meritorij, & in ordine ad præmium, negoti coquuntiam. Disparitas est, quia Justitia regit & intendit Aequalitatem Juris alieni, & ut alii tantundem habeat post lassionem, quantum habuerit, si laesus non esset: jam vero qui laedit, non propterea minus laeditur in bonis fortuna, quod si qui laedit, sit dignior alio tantundem damnificerent. Meritum vero respicit libertatem remuneratoris: & dignitas operi impenitentia sua proportionis præmij cum merito resipit talis persona: ergo quod est major dignitas, & meretur majoris præmij.

126. Objicies 4. Si pro dignitate plena merentis cresceret valor meriti, tunc cum pro dignitate remuneratoris cresceret valor præmij: sed hoc est absurdum: sequetur enim, quod quod dignior esset remunerator, certi præribus minus dando aquæ condigne præmij, & aliis inferioris dignitatis remunerator. Vale vterius inferatur, quod Deus retribuendo in quantum vis vitem, adequaret, immo superem, quocunque praestansimum meritum, quodque infinita dignitatis.

Respondent aliqui, assignando hanc dignitatem: quod incrementum valoris meriti per majori dignitate merentis, plurimum conduct & promoveat finem à natura intentum in intelluenda honeste remunerationis & præmij, cui finis est, vt allicantur homines ad egregia opera praefanda: at vero, incrementum valoris præmij pro dignitate remuneratoris, hunc finem potius impediret quam promoveret: ergo illud primum debebat institui, non hoc posterum.

Hæc tamen responsio non est fundamentalis. Non omne quod maiorem stimulum addit bene operandi, debuit hoc ipso à natura infiniti, alioquin debuisset natura inducere obligationem præmiandi, quam tamē non induxit: inservit ergo poterat *Natura* per aquale præmium aqualem omnibus stimulum indidisse; vel hoc non sufficiebat, hæc insufficientia esset vterius declara. Itaque

127. Respondeat aliter P. *Esparrag. 10. 2. 2.* Disparitatem esse, quod qui subi laborem, & perit difficultatem operis meritorij, quam in compensatione suam vitilitatem, cuius meritorij est quod accipitur, & non dignitas conferens, at remunerans præmendo querit gloriam ex sequio: ad gloriam autem remuneratoris contentus plurimū dignitas obsequens.

Hæc responsio non est Universalis, solum enim procedit de illis Meritis, quæ in obsequium remuneratoris diriguntur, qualis hæc sola dignificatur à dignitate operantis ad majus præmium, quod est fallum. Nam & quæ ad nullius alterius obsequium diriguntur, sed solius operantis honestatem querunt, dignificantur ad majus præmium.

128. Alter ergo, & juxta dicta, respondeo, negando paritatem. Disparitas est, quia, ut dictum est, præmium debet dari secundum aestimabilitatem quam habet apud talen personam: unde id quod respectu inferioris est æstimabile, respectu superioris non est æstimabile, sed parvum & vile. Non præmiaretur autem condigne, si cui pro opere egregio daretur præmium vile. Verbo. Valor & æstimatione præmij vilescit ex majori dignitate merentis, & per consequens valor meriti inde crescit: v. g. si gregario militi pro Ducali facinore darentur centum aurei, estet præmium magnum, & condignum, quia centum aurei sunt valde æstimabiles tali conditioni hominum: si vero pro eodem facinore darentur Duci, putaret se potius contemni quam honorari: ergo ut condigne præmiaretur, major longè summa danda eset: ergo ex eodem capite ex quo decrevit valor præmij, crescit valor meriti. Jam vero dignitas præmiantis non auget valorem præmij; præmians enim vnicè querit utilitatem illius qui præmiatur: non est autem utilius accipere centum à Rege, quam à Mercatore, nūquam enim valebunt plus quam centum, ex eo quod accepti sint à Rege.

129. Objicies 5. Si dignitas major argueret valorem operis, sequeretur, etiam plus præmium pro aequali opere acceptum esse eum, qui est sanctior, quam eum qui est minus sanctus: consequens videtur absurdum, & contra sensum communem: sequeretur enim, quod si quis sanctissimus, in fine vitæ eliceret actum renuissimum meritorum, quod, inquam, per illum actum tantum præmij consequeretur, quanta erat tota sanctitas præcedens: quia à quovis gradu illius sanctitatis dignificaretur ad novum gradum gratiæ & sanctitatis.

Ad hanc objectionem respondet Artiga, negando sequelam. Sed nullo jure negari potest: & videatur esse clara S. Thomæ in 2. diff. 29. q. 1. a. 4. dicentis, quod quanto majori gratiæ actus informatur, tanto magis sit meritorius. Ad objectionem ergo concepia sequelam, negatur Minor, ad cuius probationem negatur sequela: nam gratia actum præcedens, non dignificat actum ad majus præmium secundum proportionem Arithmeticam, sed secundum Geometricam, majoris ad minus, de qua re dixi in Tr. de Gratia.

130. Replicabit tamen. Si major Gratia dignificat ad majus præmium, & majorem satisfactionis valorem, sequitur, eum qui in purgatorio est sanctior alio, ceteris paribus esse clementius puniendum. Ad hanc replicam posset responderi primò cum Card. de Lugo n. 67. conce-

dendo sequelam, quæ sane nihil habet inconveniens, postquam probari ex humana Politia, in qua videmus pro aequali delicto inaequaliter puniri nobilem & plebejum.

Responderi tamen potest cum communiori sententia, negando sequelam. Disparitatem assignat P. Esparza, quia animæ in purgatorio habent se metu passivæ, & non satisfaciunt, sed satisficiuntur: atque in satisfactionem non influit Gratia vel dignitas præexistens, sed habet se otiose & impertinenter.

Verum virgeri potest ex humana politia, & assignandum dicrimen, quare in hac levius puniatur ille qui dignior est, pro aequali delicto, qui autem est minus dignus, puniatur gravius.

131. Respondeo, hoc in humana Politia ex alijs causis provenire posse, quæ de animabus Purgatorij non procedunt. Imprimis, quia fortassis opera persona dignioris, quia deinceps sperantur, sunt Republica magis proficia, & horum intuitu aliqua pars pena remittitur, v. g. pena capitalis mutatur in pecuniariam. Deinde pena secundum se levius, potest & solet in homine digniore cauillare maiorem animi dolorem, vel diminutionem æstimationis apud alios: & propter hujusmodi effectus hic & nunc annexos, jam crescit illa pena secundum se levius, & evadit non minus gravis, quam sit illa, quia propter idem delictum inferiori infligitur, v. g. si aliqui Comiti interdiceretur accessus ad aulam Cæsaræ, eset fortassis æquæ gravis pena, propter alios effectus connexos, atque est proscriptio ex Imperio aliquius vulgaris hominis. Denique dici potest, quod nobilitati per modum privilegij concedatur, ut mitius puniantur, sicut ijsdem conceditur Beneficium Competentia, ut scilicet non possint executi, & ad cessionem Bonorum cogi. Nihil horum accommodari potest animabus purgatorij, ut sanctiores mitius puniantur, si cetera sint paria, quia satis illis esse debet, quod majori sanctitati responsura sit major gloria æterna; nec de alio privilegio constat ex SS. litteris aut Ecclesiæ declaratione, aut traditione, ac proinde non est assurendum.

Hucusque retulimus objectiones qua generaliter oppugnare incrementum valoris operis juxta incrementum dignitatis. Restant solvendæ illæ, quibus specialiter oppugnari potest valor simpliciter infinitus Meritorum Christi. Itaque

132. Objicies 6. Ex eo quod dignitas Verbi sit simpliciter infinita, non rectè infertur, inde dignificari opera Christi ad valorem simpliciter infinitum, quia major dignitas tantum dignificat ad majus præmium secundum proportionem Geometricam, & non Arithmeticam, vt paucis ante dictum est: ergo valor meritorum Christi non est simpliciter infinitus. R. Distinguendo antecedens. Non rectè infertur quod dignificat ad præmium æquale ipsi dignitati præexistenti, concedo: non rectè infertur dignificate ad

N n n

præmium

præmium syncategorematicè infinitum, sed semper inferius dignitate operantis, nego.

133. Replicabis. Si per impossibile darentur duo Dij, & unus alteri præstaret obsequium, tunc vtique plus apud alterum mereretur, quām defacto Christus promeritus est, qui operatus est per naturam creatam assumptam, quā videtur dignitatem Verbi quodammodo deprimere, & opus ejus vt pote creatum, reddere vile: atqui ille Deus non mereretur nisi præmium syncategorematicè infinitum, hoc est, omne præmium excogitabile! ergo Christus defacto non est illud promeritus. Respondent R.R. & inter illos P. Elparza, negando majorem. Nam Ens simpliciter infinitum hoc gaudet privilegio seu prærogativā, vt ne quidem per consortium principij creati vilescat. Respondeo tamen ultrius, negando suppositum, nempe, quid concipi possit opus Dei per divinam naturam factum esse meritorium, & hoc ex dupli capite. Primum, quia meritum formaliter dicit arduitatem, vt dixi in Tr. de Merito: Opus autem divinum formaliter excludit arduitatem. Secundò, quia Meritum quā tale, exigit procedere à natura capaci augmenti felicitatis, quia respicit præmium, hoc autem conceptu iterum formaliter destruitur subjectum illius hypothesis impossibilis, adeoque nugatoria & inutilis, quales omnes sunt, qua formaliter destruitur conceptum subjecti, vt docui in Logica: cujusmodi sunt hæc: si homo esset irrationalis: si tenebræ essent lux &c.

134. Objecies 7. Suprà diximus, quid dignitas offensi non augeat malitiam offensæ in infinitum, vt sit simpliciter infinita: atqui dignitas Merentis non potest magis augere Valorem Meriti, quām dignitas offensi malitiam offensæ: ergo consequenter dicendum esset, quid dignitas merentis non augeat valorem meriti in infinitum: & sicut malitia offensæ non augetur ad omnem pœnam excogitabilem, ita nec valor meritorum augebitur ad omnem præmium excogitabilem. &c. Negando paritatem. Disparitas est, quia Dignitas Verbi secundum totam dignitatem suam, prout in seipso est, significat, quia Verbum secundum se totum impenditur operi, & in ratione principij habet proportionem cum illo. Econtra dignitas offensi solùm influit in offensam objectivè, & solùm auget in quantum existit in intellectu offendit: atqui hujus cognitio semper est imperfecta & inadæquata: ergo dignitas offensi non influit totaliter in offensam.

135. Objecies 8. Si meritorum Christi valor esset simpliciter infinitus, lequeretur, dari valorem ad præmium impossibile, quia præmium simpliciter infinitum est impossibile. Consequens autem est absurdum, datur enim meritum quod Deus per nullam potentiam posset præmiando compensare. Pro solutione

Distinguendum est inter efficaciam seu virtutem in actu primo, & eandem vt exit in actum secundum. Itaque quemadmodum philosophi

discurrent de Omnipotencia Dei, que in actu primo est simpliciter infinita, licet actus deus non posset esse nisi finitus, ita dicendum est, metita Christi esse quidem simpliciter infinita & valoris infiniti in actu primo, ita tamen ut in actu secundo non obtinet, nec obtinet post nisi præmium finitus: & sicut Omnipotens Dei non potest exire in actu secundum, sic quoque voluntas Dei determinaverit, in value meritorum Christi non obtinet in actu secundo nisi quod ipse Christus voluerit & determinaverit: hoc autem semper est Deo possibile, que aliam infinititudinem valoris alterius.

136. Objecies 9. Valor meritorum Christi posset adæquatè compensari, si illi in genere dareretur alia vno hypothatica cum altera: ergo valor non est infinitus in sensu positivo. Probatur antecedens: quia esset ejusmodi pretij cum illa vnoione per quam merita accipiuntur valorem. Responderi potest primò, negando hypothesis: Repugnare enim videatur, quod via Vno hypothatica detur Christo in præmissa, quia respectu Christi non haberet rationem boni, prajudicaret enim ejus suprema dignitati & dominio in omnes creature. Confirmatur propositum ex Antiphona Ecclesiæ quæ habeatur in actu, vbi Christus introducit gloriam suam, in verbis. Ante me non est formatus Deus, & post me non erit, quia mihi curvabitur omne genus. & competit omnibus linguis: atqui non esset bona haec gloriatio, si aliud Christus posset esse præmium, & aliquid optabile huic Christo, quia existentibus qui illi non curvaret genus. Verum permittendo quid hoc esset possibile, adhuc respondetur Negando antecedens: nam Vno hypothatica est tantummodo bonum finitum, vt constituta ex infra dicendis de Sanctitate Christi.

137. Objecies 10. Si merita Christi essent infinita, mererentur omne præmium excogitabile in quibuscumque circumstantijs excogitabile: sed hoc est falsum. ergo &c. Minor probatur. Ponamus dari duos Christos, tunc si Christus A. mereretur omne præmium excogitabile, mereretur etiam hoc, ne alter Christus exaudieretur in sua petitione: econtra alter mereretur audiri, quæ simul repugnant. Ad hoc vani vani respondent, & omnibus solvendum est, quia probatur, quid nec vale præmium mereatur. ponamus enim quid vnu petat pluviam, alter ferentem, & per consequens ac indirectè petat alterum non exaudiri: nunquid haec sunt vilissima præmissa? tamen tunc non nisi vnu potest exaudiri.

138. Respondent ergo aliqui primò, negando esse possibles simul duos Christos, & sic negant suppositum. Verum prafens objecies non est tanti, vt huc recurramus. Respondent ergo aliter Card. Pallavicinus, negando quid libelli duo Christi possent petere contraria, volumen absolute, & affective efficaci; pro qua response fatione multa supponit admodum incerta, a quibus in præsenti est abstinendum. ac proinde

139. Respondeo cum Card. de Lugo, admittendo, quod possint absoluta etiam voluntate petere contraria, v.g. viuis mortem Petri, alter eisdem vitam, dico amborum merita & preces fore dignas quae exaudiantur, in sensu diviso; sed quia dignitas meriti non infert premianti necessitatem praemiandi, penes Deum esset determinare, quem vellet pro altero exaudire: per quam exauditionem non tolleretur dignitas in actu primo mieritorum Christi non exauditi. Neque est vila repugnancia in duplice dignitate ad contraria & incompossibilia, quod pluribus exemplis declarari potest. Clarissimum est, quod affer Lugo: quando duo aquæ digni concurrunt in pecto beneficio Ecclesiastico, quivis condigne id petat, & indirectè perit alterum non exaudiri: item quando concurrunt duo emptores ad eandem indivisibilis rem emendam, & quivis offert premium condignum: profectò quivis condigne meretur rem sibi vendi, & non alteri. Quodsi hoc tibi non sufficit, dic, ad providentiam Dei speare, impedit ne duo Christi petant contraria voluntate absoluta.

140. Objecies 11. Si merita Christi essent infiniti valoris, necessitarent Deum ad amorem suum prædictum: quia omne infinitum habet vim imbutam movendi ad sui existentiam: ergo Deus suffit necessitatus ad ponendam Incarnationem & merita Christi, quod est absurdum. R. Nengendo sequelam, ad probationem R. 1. Distinguendo affirmatum. Quod est infinitum bonum, bonitate infinita propriâ & non alienâ, concedo: bonitate tantum alienâ, nego: tunc enim suffici, quod illa bonitas amerit necessariò, quam siam bonitatem communicat, & sic Verbum amat necessariò. R. 2. aliter distinguendo. Infinitum bonum ex predicto primario, necessitat, concedo: ex predicto secundario, fundato in alio primario finito, nego. Valor operum Christi fundatur in bonitate morali, quæ etiam in operibus Christi est finita.

CONTROVERSIA IV.

Vtrum Satisfactio Christi fuerit ex rigore Injusticie.

§. I.

Quedam ad Statum Questionis præmituntur.

141. Notandum 1. Ad hoc ut quis dicatur ex rigore Injusticie Commutativa (de qua est hic sermo) satisfacere pro aliquo debito, necessitatis, illud debitum non sit debitum qualemunque, v.g. ex Pietate, Gratitudine, Charitate, sed, quod proveniat ex Jure Activo alterius, seu, ad quod praefundit obligatur à voluntate alterius, potenter ita obligare in suum commodum aut beneplacitum, ut ex professo declarabitur in Tr. 2. de Jure & Just.

142. Notandum 2. Præsentem controversiam portissimum in eo consistere, an inter Deum & Christum intercesserit aliquod pactum seu conventio, vi cuius Christus fuerit ex Justitia commutativa obligatus præstare illas actiones, quibus redemit genus humanum: item an Deus, exhibitis illis actionibus, fuerit ex rigore Justitia commutativa obligatus ad ea deinde præstanta, quæ redemptio generis humani requirebat, & in quæ per pactum præcedens conventum fuerat.

143. Notandum 3. Questionem præsentem posse in duplice sensu agitari. Primus est, an ex hypothesi, quod inter Deum & purum hominem possit hujusmodi pactum vel promissio seu conventio intercedere, inducens vel utinque, vel ex una parte obligationem Justitiae, an, inquam, tunc ejusmodi pactum etiam potuerit intercedere inter Deum & Christum, vel an in hoc sit specialis repugnancia. Et hunc sensum sub hac hypothesi examinabo §. seq. Secundus sensus est circa ipsam hypothesin, an illa possibilis sit, an inquam inter Deum & puram creaturam possit intercedere hujusmodi pactum, quo Deus ex Justitia obligetur creature ad aliquid præstantum. Item an contingere possit, ut creature Deo obligetur ex Justitia, & peccando contra illam possit obligari ad aliquam restitutionem, spectantem ad Justitiam commutativam, de quibus ponentur reliqui §§.

144. Notandum 4. Omnes Virtutes morales quæ inter homines reperiuntur, etiam esse Deo tribuendas, exceptis illis quæ vel supponunt vel involunt imperfectionem, cuiusmodi est Obedientia, quæ involuit subjectionem & inferioritatem, Gratitudo, quæ supponit subiectum capax Beneficij, Penitentia, quæ supponit culpam, & sic de pluribus. Questio ergo est, an Justitia Commutativa involvit vel supponat aliquam imperfectionem, propter quam Deo tribui non possit.

§. II.

Vtrum Satisfactio ex rigore Justitiae repugnet in Christo ex speciali ratione.

145. DICO 1. Nulla est in Christo specialis repugnancia, quod minus potuerit Deus Christo, & Christus Deo obligari ex pacto, si hoc non repugnat inter Deum & puram creaturam. Probatur, referendo & dissolvendo ea, quæ videri possent speciale repugnantiam arguere.

146. Objecitur ergo 1. Justitia est Virtus ad Alterum: atqui inter Deum & Christum non est sufficiens Alteritas: ergo non potest intercedere obligatio ex Justitia. Minor probatur, Christus in recto, & vt principium *Quod*, importat ipsum Verbum: sed Verbum non est distinctum à Deo: ergo Creditor & Debitor non essent sufficienter distincti. R. Ut jam supra in simili responsum est, negando minorem: sicut enim ad merendum & ad obediendum sufficit Alteritas in ratione natu-

Lugo. Item Arriaga, Mendoza, VVadingus, Captonus, alij.

Affirmat Abulensis, Durandus, Banner, Bletonus, Vasquez, Amicus, Lugo, Oviedo et al. tr. 9. C. 8. de Merito pu. 9. Pallav. Espana.

149. DICO 2. Si Deus obligari posse creature ex Justitia Commutativa, hoc ipso non haberet Dominium perfectissimum in res omnes creatas. Probatur Conclusio. Ille non habet Dominium perfectum & jus absolutissimum in res omnes, qui vi juris alieni non habet amplius potestatem moralem de re aliqua pro libitu disponendi. sed si Deus obligaret alteri ex Justitia ad aliquid, v.g. ad conservandum eorum, non habet amplius potestatem moralem de quo disponendi pro libitu: ergo. Majorem suppone Tract. 2. de Jure & Just. Minor probatur. Num possit Deus amplius eorum per libitum instruere, sicut posset, si non esset obligatus: nam enim obligatio est vinculum morale possumus & obligatio proveniens ex iure alieno, a vinculum morale potestatis, tributum aliquo (hoc est seclusa obligatione) Jus aliquid facili vel impediendi: ergo est manifesta diminuta Juris amplissimi & abolitissimi. Pari modo Deus se obligaret ad aliquid faciendum, vel haec faciendum, aut non impediendum, non esse amplius Dominus aut quasi dominus illius juris cuius esset, si se non obligasset, sicut qui in deo suo habet servitutem itineris, actus vita non est amplius dominus illius juris, quoque illum prohibere, ne ear per fundum suum, nec aget vehiculum, aut jumentum &c.

150. Respondent aliqui 1. Negantur norem. Nam, inquit, Deus rem aliquam tradens aut promittens, utique liberè tradit aut promittit: ergo erat potens non tradere, non promittere: & hoc sufficit, ut possit pro libitu disponere de re fine cuiusquam injuria.

Sed contra. Nam etiam homo dominus promittens est in sensu diviso potens non dominus, non promittere: quia tamen per traditionem aut promissionem obligatur ad rem non respondendam aut auferendam, ad standum promissum, ideo simpliciter per traditionem aut promissionem subit diminutionem sui juris, quam non subiret, si non traderet aut promitteret, ergo idem contingere in Deo, aut est alia diffinenda assignanda.

151. Respondent alii 2. Deum ideo esse post promissionem aut traditionem maneretur numerum perfectissimum rei tradita aut promissa, quia licet facta traditione aut promissione non possit amplius disponere, sicut potuisse non esse facta traditione aut promissione, hoc tamen non provenit ex defectu Domini, sed ex immunitate voluntatis divinae, quia scilicet non posset simul velle contraria: cum ergo donando debuerit voluntatem non amplius deinceps de illa aliter disponendi, jam repugnat pollici velle de re illa aliter disponere.

§. III.

Vtrum præjudicaret perfectissimo Domino Dei, si obligaretur creaturæ ex Justitia Commutativa.

N^Egant præjudicare Suarez, Bellarm. Ledesma, Rebellus, Valentia, Zumel, apud Card. de

152. Sed contra argumentor 1. Si hæc immutabilitas voluntatis sufficeret ad hoc, vt adhuc post collationem juris perseveraret plenissimum dominium rei collatæ, sequeretur, quod quando humanitas Christi Domini solvit Tributum, adhuc retinuerit Dominum pecunie solutam: quia cum fuerit impeccabilis, non potuit non habere contentam voluntatem relinquendi pecuniam solutam.

153. Contra 2. Collatio Juris non est formaliter voluntas non contraveniendi Juri; potest enim quis se obligare alteri, v.g. maritus uxori, & tamen habere expressam voluntatem adulterandi: in quo casu admittendo adulterium non mutaret viro modo voluntatem, quia semper vellet esse obligatus ad servandam fidem matrimonii. Itaque si Deus posset se obligare creature, & tamen adhuc maneret Dominus plenissimus, posset habere voluntatem conferendi ius creature, & simul velle illud ius violare ex potestate sui dominij, quod tu vis permanere, & hoc absque villa mutatione voluntatis: hac autem repugnantiam involvant (repugnat enim habere facultatem faciendi contra ius alterius) recte colliguntur, non ex immutabilitate voluntatis, sed ex defectu Dominij pleni non posse Deum amplius de re disponere.

154. Confirmatur. Si præcisè ex immutabilitate divina voluntatis, & non potius ex defectu dominij plenissimi proveniret, quod facta semel rei traditione vel promissione non posset Deus postmodum amplius de re pro libitu disponere, altera quam promisit, tunc licet impossibile voluntas Dei esset mutabilis, & Deus post promissionem veler de re aliter disponere quam promisit, nullam faceret creatura injuriam: consequens est contra adversarios, & absurdum: ergo non ex immutabilitate voluntatis, sed ex defectu dominij, seu ex vi juris alieni provenit, quod non posset Deus aliter disponere. Minorem adversarij vltro concedunt, & facile probatur. Tunc fit injuria, quando contra ius alterius agit ille, qui ex iustitia obligatur ne sic agat: sed in casu positio Deus ageret contra Jus creature, & contra suam obligationem ex Justitia: ergo. Brevis: Quando Doctores formant præsentem questionem, an Deus possit obligari creatura ex Justitia, statim questionis declarant per hypothesum impossibilem, an Deus ita possit obligari creatura ex Justitia ad hoc vel illud agendum, vt, si non ageret, faceret creatura injuriam, vt videre est apud Card. de Lugo d. 3. l. 1. n. 3. & hoc affirmanter adversarij. Probatur ergo major, & per consequens, quod ex adversariorum sent. sequentur contradictiones. Ille non infert alteri injuriam, qui vitetur Jure suo, sed in casu positio Deus vitetur Jure suo: nam ante promissionem poterat ita se gerere: & per promissionem (vt adversarij volunt) nullum ius amiserit: ergo à primo ad ultimum non ex immutabilitate voluntatis præcisè, sed etiam ex defectu Dominij & Juris pleni

155. Placer hic breviter insinuare duo alia Argumenta pro Conclusione nostra. Primum defumitur ex Impeccabilitate Dei. Nam cuicunque supposito repugnat malum culpæ & peccata, eidem repugnat etiam obligatio Theologica & Moralis. Habet enim omnis obligatio moralis, vt possit violari ab obligato, qui obnoxius fiat culpa & peccata, quod probatur. Obligatio Moralis est necessitas vaga vel facienda aut omittendi aliquid, vel peccandi ac subiecti reatum peccata si id non faciat, aut non omittat. ergo necessitas moralis non datur, vbi eius violabilitas non datur. Antecedens probatur. Quia obligatio moralis est instituta vt medium, ad impedendum probabilitatem id, quod hic & nunc intelligitur posse fieri ab obligato, etiam stante obligatione. Vno verbo. Obligationes instituantur ad abstinentiam ab aliquo actu, & perinde est acsi legislator diceret: si hoc feceris, eris reus peccata, eris meus inimicus. De hoc argumento plura infra, quando queretur, an Christus habuerit præceptum moriendi.

156. Alterum Argumentum desumi potest ex simplicitate Divini Decreti. Nam adversarij in præsentis supponunt ad minimum duo Decreta, quorum unum sit prius altero: Per prius quidem conferunt creatura Jus, & est omnino liberum Deo: Secundum vero est reflexum supra prius, & est necessarium ex suppositione prioris, quo Deus dicat: Quia tibi hoc promisi, & non possum non stare promissis, ideo præstabo. Verum hujusmodi decretum reflexum repugnare in Deo dictum est in primo libro.

§. IV.

Solvantur objectiones pugnantes pro Injustitia Commutativa in Deo.

157. Objecit 1. Promissiones divinae salvâ Scripturâ negari non possunt. Deus enim promittit vitam eternam & alia plura, aliqua absolute, aliqua conditionate. vltreius, ha promissiones proculdubio inducunt Deo necessitatem, seu obligationem saltem Fidelitatis: atque hoc non potest aliter concepi, nisi præcedat in priori signo aliquis actus qui vocetur *Promissio*, quâ Deus se obliget ad aliquid faciendum, adeoque oppositum sibi reddat illicitum, ac deinde eliciat actum reflexum, quo dicat: quia hoc promisi, & turpe est verbis non conformare facta, ideo faciam. ergo in Deo est admittendus actus ad quem moveatur ab actu elicito in signo priore.

Rz. Promissiones Dei non esse explicandas, sicut promissiones hominum. Nam inter homines potest promissio stare cum proposito non servandi promissa, & cum negatione rei promissa, & ideo habet vim inducendi obligationem moralis, quæ sit loco necessitatis physis, quam non potest

N n n 3

Potest inducere in hominem, & per consequens potest accedere alius actus, quo reflexè velit huic obligationi satisfacere. In Deo verò promissio inducit Metaphysicam necessitatem, & non potest conjungi cum negatione rei promissae: ergo promissio Dei non est voluntas se obligandi ad habendum alium actum reflexum, sed est voluntas faciendi aliquid in favorem promissarii, & hoc ipsum revelandi antecedenter ad executionem illius voluntatis. Hac revelatio fundat in homine spem certam futuri eventus, quia homo credit Deum omnia posse quæ vult, & quæ semel vult, non posse amplius nolle. Ipsa itaque Dei promissio est formaliter ipsa Fidelitas, id est, voluntas conformandi facta dictis.

158. Hanc promissionis divinae explicacionem postquam eam tradideram in Tr. de Sacramentis, reperi postea approbatam apud Card. Pallav. & P. Esparza, citaque pro eadem D. Bonaventuram, Scotum, Durandum, & plures apud Ruiz d. 56. de Volunt. Dei l. 7. Specialiter autem adducendus est præcipuus adversariorum P. Suarez, in opusculo de Libert. Dei d. 2. s. 2. hic ergo postquam prolixè ex SS. Lit. probasset, non posse Deo negari promissiones inducentes debitum, hoc autem *Debitum* n. 9. dixisset, aliud non esse, quām ipsam necessitatem faciendi rem promissam, postea n. 10. movet sibi objectionem, & ad eam responderet n. 13. his verbis. [Nihilominus est aliud modus respondendi, qui mihi magis probatur: admittendo, Promissionem divinam aliud non esse, quām declarationem divinæ voluntatis, & propositi de aliquo Beneficio alicui praestando, vel absolutè, vel existente tali conditione.] Postea n. 15. sic infert. [Simplex Dei assertio æquivaler assertioni jurata: ergo multo magis æquivaler promissione. Deinde ex S. Athanasio & evidenti ratione ostendit, Juramentum Dei aliud non esse, quām simplicem assertionem, neque huic quidquam roboris aut firmitatis superaddere: imò omnem assertionem Dei esse Juramentum, quia Deus semper se in Testem adhibet: quandoque tamen expressius jurare se dicit, non ad addendam firmitatem, sed, vt S. Paulus loquitur, ad ostendandam pollitionis hæredibus immobilitatem divini consilij, vt per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solutum habemus.

159. Objicitur 2. Scriptura sapè Deum in retribuendo *Iustum* vocat, & S. Paulus Gloriam vocat Coronam *Justitiae*: dicimus etiam empti esse pretio magno: atqui hæc omnia sonant *Justitiam* commutativam, & Scriptura debet accipi in sensu proprio, si possit. Eodem modo SS. PP. dicunt, Christum ad amissum *Justitiae* satisfecisse.

R. 1. Cūm ostenderimus, *Justitiam* Commutativam supponere in suo supposito imperfectionem, hoc ipso nec Scriptura nec PP. de illa *Justitia* accepta in rigore Scholastico intelligi aut accipi possunt, sed intelligi debent de *Justitia* scilicet imperfectionibus, & de Eminentiali potius

quām formalī, nempe, quā in effectu perficitur habeat, acī in Deo daretur *Iustitia* communica proprie dicta.

160. R. 2. Deum dici *Iustum* *Iustitia* propria & Gubernatrice, quæ non tantum metaphorice, sed propriè potest dici *Iustitia*, ab Aristotele numeretur primo loco inter ipsas *Iustitiae*, vt obseruat P. Esparza. Permissum ad *Iustitiam* Providentialē & Gubernatricē semper procurare id quod expediat bono communī, & quod est iuxta rerum exigencias. Hoc modo Deus semper est *Iustitius*: quando皇帝 conformiter exigentij physici sunt tunc adæquat earum exigentias perinde; ac libererent Ius adversus Deum, quo sensu loquaciter loophici dicere, quod Materia prima haberetur a Formam. Quando autem Deus in exigencia rerum dispensat, tunc semper facit competenciam, vt in primo libro probatum est, quod hinc loquitur etiam S. Dionysius de divinis nominibus. [Divina, inquit, *Iustitia* omnia disponit, determinat, omniaque non confusa inter se nec permixta custodiens, quod cuique accommodatur.] Itaque, Deus dicitur iuste ager omnibus, quatenus omnia coordinat sumit providentia, ne posteriora prejudicent proximis, nihil eveniat fortuitum. Hac ratione omnipotētia & PP. Testimonia non solum aperte explantur, sed etiam quā in speciem contraria vela possint, facile conciliantur. Nam aliqui SS. PP. negant Deo *Iustitiam*, sic S. Anselmus apud Card. de Lugo ait: *Iustus es, non quia nobis debitus, sed quia facis, quod duci te finire bonum.* S. Bernardus Serm. 1. de Annuntiis à Deus, inquit, merenti negaret premium, nulli faciet *injuriam*. S. Augustinus 1. Confess. c. 4. *Non debita debita nulli debens.* Nos hac interpretatione reddere Deum debita physica fine debito moralib. 3. de lib. arb. c. 16. Deus, inquit, nulli debet aliquid.

161. Sed, quā sit in hoc puncto mens agelic Doctoris D. Thomæ, audiamus. In expo. 1. 2. q. 114. in C. exprestè docet, quod licet homo mereatur apud Deum, non tamen intercedatur Deum & hominem *Iustitia*, quia homo omni habet à Deo. Deinde in response ad questionem, quā ex merito argueret Deum fore debitorum creaturæ, responderet, quod quia actiones nostra non habet rationem meriti, nisi ex precepti ratione divinae ordinationis, non sequitur, quod Deus efficiatur simpliciter debitor nobis, sed ibi ipsi, in quantum debitum est, vt sua ordinatio impleatur.

162. Ulterius, & quidem in proprio loco videl. 1. p. q. 21. a. 1. cuius titulus est: *Vixit in Deo fit *Iustitia*.* cūm sibi objecisset, quod alio *Iustitia* reddat debitum, sed Deus nulli est debitor. ad 3. sic respondebat. [Debitum attendi potest dupliciter in operatione divina: aut secundum quod aliquid debetur Deo, aut secundum quod aliquid debetur rei creatæ: & viroque modo Deus

Deus debitum reddit. Debitum enim est à Deo, ut implatur in rebus id, quod ejus Sapientia & voluntas habet, & quod suam bonitatem manifestat: & secundum hoc Justitia Dei respicit deceniam ipsius, secundum quam reddit sibi, quod sibi debetur. Debitum etiam est alium rei creatæ, quod habeat id, quod ad ipsam ordinatur, sicut homini, quod habeat manus, & quod ei alia animalia serviant; & sic etiam Deus operatur Justitiam, quando dat vnicuique quod illi debetur secundum rationem sue naturæ & conditionis. Sed hoc debitum pendet ex primo, quia hoc vnicuique debetur, quod est ordinatum ad ipsum secundum ordinem divinæ Sapientiae. Et licet Deus hoc modo debitum alicui det, non tamen ipse est debitor, quia ipse ad alia non ordinatur, sed potius alia ad ipsum. Et ideo Justitia quandoque dicitur in Deo Concedentia bonitatis suæ, quandoque verò retributio pro meritis, & vtrunque modum tangit Anselmus, dicens: cum punis malos, iustum est, quia bonitati tuae condescens est. Hæc S.D. & nos cum illo.

Ex hac tenus disputatis colligitur, inter Deum & Christum non intercessisse Pactum inducitivum obligationis reciproce ex Justitia. Vtrum vero Christus ex Iustitia poterit se obligare Deo ad satisfacendum pro peccato generis humani, patet ex dicendis infra de Impeccabilitate Christi, excludente omnem obligationem moralem.

§. V.

An pura creatura possit obligari & satisfacere Deo pro debito ex Iustitia Commutativa.

Tria in questionem veniunt. Primum, an homo possit erga Deum exercere actum Iustitia commutativa. Secundum, an possit peccare contra Iustitiam debitam Deo, (quas duas questiones distinguo propter Recentiorum Hispanum, qui affirmat illud primum, & negat secundum.) Tertium, an ex peccato contra Iustitiam possit creatura contrahere obligationem restituendi proprie dicam.

163. DICO 1. Poteſt Creatura pura exercere erga Deum actum Iustitiae Commutativa. In communis contra Vasquez, & quosdam RR. Romanos. Probatur Conclusio. Omne Dominium & Ius Proprietatis est Terminus Iustitiae Commutativa: Deus habet perfectissimum Dominium Proprietatis: ergo habet Terminus Iustitiae Commutativa. Majorem concedunt Adversarij, & negant minorem, quæ quā sit ex sensu communii, nemo ignorat. Fundamentum autem adversariorum hoc negandi, est meo iudicio leve. Dicunt, Ius proprietatis tantum reperi in illis Suppositis, quæ ex re sua possunt capere aliquam utilitatem, & ideo etiam definiunt Iustitiam Commutativam, quod habeat pro mensura voluntatem alterius potentis obligare in suum

Vilitatem, atqui Deus nullam potest capere Vilitatem ex creaturis. Ergo &c. Hanc tamen acceptiōnē rejeci Quindecim ab hinc annis, & dixi, dicāmque in Tr. de lute & Iust. non requiri plus, quām quod quis posset obligare in beneplacitum suum, sive hoc afferat Vilitatem strictè dicām, sive non.

164. Reperio nunc hoc ipsum in M.S. Recentioris Hispani, qui dicit, ad Ius propriè dictum plus non requiri, quām posse rem ordinare in quoscunq; vltis, pro solo suo libitu, & arbitrio, & nullā aliā spectatā vilitate, quām excendit suam libertatem in propriam gloriam, quin vllus illi possit dicere nisi stulte, *Cur ita facis?* Addit vltierū, aliquos nimis scrupulosos esse, in negando, quod Deus ex rebus possit capere aliquam vilitatem. Nisi enim fiat lis de Vocabulo, omne quod est Bonum Naturæ Intellectuali, dicitur illi commodum: Deo autem esse Bona multa creata, dubitari non potest, vt sunt Honor, Fama, Laus &c. Vltierū, quia omnia quæ amantur alicui personæ amatae propter se, dicuntur amari vt vtilia tali personæ; atqui omnia creata possunt & debent amari vt bona Deo propter se amato, verā charitate: ergo sunt Deo vtilia. 3. Quia omnia illa quibus vtimur propter Bonitatem quā fruimur, dicuntur vtilia vntibus: atqui omnibus creatis Deus vtrum propter suam Bonitatem quā fruitur: ergo creata sunt Deo vtilia. 4. Quia Fama secundum illum respectum quem dicit: *Bona*: ad habentem & illā gaudentem, dicitur, est, & computatur inter Bona vtilia, quæ possunt esse materia Iuris proprietatis: atqui eundem respectum habet ad Deum bona Fama Dei, quem habet ad hominem: siquidem illam Deus habet, & de illa gaudet non solum propter nos, sed primò, principaliter & vltimò propter seipsum: ergo etiam bona Fama est Deo vtilis. 5. Quia ex ipsis adversarijs aliqui concedunt, creata omni conducere ad Felicitatem Dei; imò etiam audent concedere, nos posse impeditre actum Felicitatis divinæ proprium. Si ergo impeditre possumus actum divinæ Felicitatis proprium, possumus vel negativè saltem Deo dare, vel positivè divinam Felicitatem promovere actione nostrâ. Addit denique hoc Epiphonema. *Non ergo sumus adeo inutiles pro divina felicitate homines, vt isti DD. videntur dicunt, re tamen ipsa negant.* Hæc Theologus Romanus contra antecessores Romanos.

165. Confirmo nunc Conclusionem. Neemo prudenter negare poterit, quod Deus habeat Ius ordinandi alias nostras actiones ad suum beneplacitum. Si enim Deus nihil omnino creare voluissest, hoc nihil certè ad nullius alterius vilitatem ordinassest, sed ad suum placitum: ergo etiam creationem mundi, & quæ in mundo sunt, potest ad placitum suum ordinare: ergo potest nostra voluntas tale placitum habere pro mensura, quia honestum est præstare Deo id, quod exigit præstari per voluntatem potentem obligare ad placitum suum: potest etiam Deus hoc suo iure cedere,

cedere, ita ut homo non sit obligatus ad hoc vel illud faciendum: ergo debet ad aliquam virtutem spectare, attendere hanc honestatem: hanc nos dicimus esse Iustitiam commutativam, quia est simillima illi qua est inter homines. Nam quod inter homines id, ad quod virus obligari potest alteri ex Iustitia, afferre possit illi alteri aliquam utilitatem stricte dictam, hoc est, quae promoveat ejus felicitatem, & pellat aliqualiter miseriam, non est nisi materialis differentia, neque enim hoc est necesse attendi à Iustitia, sed praeclis sufficit attendi beneplacitum alterius, & gratis plus requiritur.

166. DICO 2. Potest Deus obligare creaturam ex Iustitia. Conclusio est contra Recentiorem sapientiam laudatum, qui admittit, quod Creatura possit exercere erga Deum actum Iustitiae, sed non ex obligatione. Fundamenta referam & solvam postea. Probatur Conclusio ex dicendis Tr. 2. de Iustitia. Actus Iustitiae specificatur à Iure alterius, & à voluntate illius obligativa in suum placitum; & sine hac obligatione præcedente & specificante non exercetur actus Iustitiae: ergo si creatura potest exercere actum Iustitiae erga Deum, ut concedit Adversarius, debet ad hunc obligari. Antecedens probo. Actus Iustitiae attendit & præstat aequalitatem hoc sensu, quatenus alteri tribuit, quod ipsi debetur vi Iuris prædicti: sed vi Iuris nihil debetur, nisi adiutor obligatio: ergo hac obligatio specificat actum Iustitiae. Major est omnium. Minor probatur. Hoc debitum non est debitum physicum, sed tantum Morale: atqui debitum morale, est obligatio: ergo debitum quod attenditur à Iustitia, est obligatio.

167. Confirmatur. Quaecumque, & quantumcumque Ius habeat Petrus in rem suam, v.g. librum, si hic & nunc nolit hoc Iure vii adversus me, tunc sicut ego non violo Ius illius usurpando librum, ita non exerceo actum Iustitiae omitiendo usurpationem: hoc ipso enim quod nolit vii Iure suo adversus me, censetur quod mecedere Iure suo: quando autem alter quod me cedit Iure suo, ego habeo Ius usurpandi rem alterius: ergo si non usurpem, abstineo ab vsu Iuris mei: atqui, abstinere ab vsu Iuris mei, non est actus Iustitiae; quod mihi tam certum est, quam quid esse possit: ergo à primo ad ultimum actus Iustitiae supponit, quod alter adversus me vtatur Iure suo: atqui vii Iure suo adversus alterum, formalissime aliud non est, quam illum obligare & coercere: (prout ipse adversarius semel iterumque definit) ergo actus Iustitiae supponit obligacionem. Nunc fundamenta adversarij videamus.

168. Objicit ergo 1. Nulla actio creature potest fieri invito Deo: ergo nulla potest esse injusta stricte contra Deum. Probatur Consequentia. Quia nequit esse injustitia, nisi contra patientem injuriam involuntariè, & consequenter merè patientem. Antecedens vero probatur. Quia Deus omne peccatum antecedente voluntate omnino liberat, tum à necessitate, tum à coa-

ctione, à vi & fraude, permittit peccatum invito, concurrit etiam liberè ad actionem omnem creatura immediatè, nullo cogente: Ergo nullum peccatum fit in voto Deo, & involuntarium patente. Ex quo patet, nullum peccatum fieri contra obligationem Iustitiae, quā teneamus Deo; cum spontaneo concordu Dei & omnino liberè decreto permissivo, non est compollibilis obligatio Iustitiae: atqui omnis actio humana, cum peccaminosa, est talis: ergo &c.

169. Adducit deinde auctoritatem Pota Prudentij, sic ex Persona Dei canens.

*Invito me aliquis poterit peccare Tonante!
Cui facile est in corde hominis componere iugum,
Quos libertas, fibrasque omnes animare podica
Pulibus, & totum venis infundere bonum.*

Prinsquam directè respondem ad argumentum, ostendo id omnibus solvendum, quia nimium probat. Probarer, inquit, argumentum, quod neque contra obedientiam debitam homo peccare posset.

Suppono autem cum Theologis, in eo differe, re obedientiam seu obligationem ex obedientia obligatione ex Iustitia, quod illa obligatio innum obligati, haec autem possit intendere bonum solius obligantis. In ceteris ita convenit, ut totum Argumentum factum possit obedientiam explicari.

170. Primo, sicut obligationis et iustitiae causa est Voluntas Domini proprietatis, insuffisa obligationis ex Obedientia, est voluntas Superioris habentis Ius Iurisdictionis. Secundo, sicut Dominus proprietatis potest vel univocem, vel pro certo solum casu, respectu hujus vel illius persona obligationem tollere, vel suspendendo lute suo, ita legislator potest obligationem præcepti vel omnino tollere, vel hanc aut illam personam eximere, hunc vel illum casum extere &c. Tertio. Sicut habet Axioma, quod volenti & consentienti non fiat iniuria, & iniuriarum nemo nisi invitatus patiatur, ita pariter dicitur, quod Superiori consentienti & volenti nemo refractorius, & quod Inobedientia non nisi in Superiori committatur.

171. Hinc infero. Si ergo, ut vale obligatio, concursus immediatus Dei, & provident illius permissiva peccati, sufficiunt, ut si omnipotens Deus ut Dominus proprietatis non sit invitus, quantum requiritur ad obligationem Iustitiae, haec eadem sufficiunt, ut non sit invitus quantum requiritur ad obligationem obedientiae. Insufficit illa per adverarium sufficiunt, ut Deus exceptatur nolle vii Iure suo, vel Ius suum fateretur &c. ita sufficiunt, ut censeatur nolle Legi Rigore vii Superiori, velle hunc vel illum casum Eximere. Denique sicut ille concursus & providentia per adversarium non possunt facere cum voluntate obligandi ex Iustitia, ita ego inferam, non posse stare cum Voluntate obligandi ex obedientia. Ergo tolletur obligatio ex obedientia, siue littera obligatio ex Iustitia.

Pro solutione Argumenti, & ad excludenda
seu pravertenda ea, quae adversarius adducit pro
dificini inter Justitiam & Obedientiam,

172. Advertendum est primò, tam Domini-
num proprietatis, quām Legislatorem posse deno-
minari *Invitum* à duplice actu sua voluntatis.
Primus actus quem habet, est, quo vult alteri
hoc vel illud non licere: Alter actus est, quo
rem illam ipsam quam vult non licere, vult etiam,
quantum in se est, efficaciter non fieri.

173. Advertendum est 2. Hos duos actus
posse ab invicem separari, & quidem reciprocè.
Poteſt enim Dominus pecunia velle non licere
fatum servo, & tamen poteſt in animo desidera-
re illud fieri, vt habeat cauſam illum puniendo,
in quem finem non ſolum non vult, quantum po-
teſt, furum impedire, ſed etiam facit occaſionem
furandi, expoſtum pecuniam in tali loco, vbi
ſervus furari poſit. Econtra poteſt habere do-
minus voluntatem efficaciter, quantum poteſt,
impediendi ablationem pecuniae, v.g. parens vult
omni modo impediſcere filium, ne attrahet pecu-
nias, & tamen non habebit voluntatem illum ob-
ligandi in conſciencia. Pari modo ſe res habe-
re poteſt in Legislatore, ut maniſtum eſt.

Advertendum 3. Vnumquemque horum
actuum ſine altero ſufficere, ut dicatur eſſe *Invitus*
circa talem actionem. Et quidem de ſecunda
voluntate, non eſt dubium, & adversarius hoc
ſuppenit. De priore, facile ostenditur: Nam
de Deo rectissime dicit Scriptura: *Quoniam non*
Deus volens iniquitatem tu es. atqui hoc non poteſt
intelligi de priore voluntate, cum Deus permi-
tit peccata quæ poſſet impediſcere: ergo eſt intel-
ligendum de ſecunda: ergo, niſi fiat quaq; de
nomine, ratione hujus actus ſicut dicitur nolens
peccatum, ita dici poteſt peccatum invito Deo
fieri. idem enim eſt ac dicere. *Deo non conſen-*
tire, non dante, ſed negante facultatem. His po-
ſitis,

174. Respondeo & Dico, priorem actum
ſine ſecunda ſufficere ad inducendam obligatio-
nem ex Justitia, ſicut ſufficit ad inducendam obli-
gationem ex obedientia, & per conſequens, ſicut
Deus poteſt velle aliquid non licere ex potestate
Legislativa, & tamen ſimil habere voluntatem
permittendi illud, & etiam concurrendi, ita po-
teſt aliquid velle non licere ex Dominio proprie-
tatis, & tamen ſimil habere voluntatem permit-
tendi & concurrendi. Quod autem illa prior
voluntas ſufficiat ad obligationem inducendam,
pater in exemplo allato, & eft res apud alios indu-
bitata. Cum ergo ſervus furando adhuc peccet
in illo caſu contra Justitiam, neceſſe eft fateri,
quod operetur Invito Domino: atqui Dominus
tunc non habet niſi voluntatem priorem, ut po-
nitur in caſu: ergo illa ſufficit ad denominandum
Dominum *Invitum*. Ergo pariter poterit
Deus *Invitus* eſt ad hoc, ne bona ſua fama de-
trahatur, & tamen velle detractionem permettere,
quia ex certis cauſis non vult niſi haec auxilia,

quaevideſt fore ineffacia, dare. ergo male infe-
tur ab adversario: Deum non eſt *Invitum* illo
modo, qui requiritur ad inducendam obligatio-
nem ex Justitia, eò quod non ſi *Invitus* in alio
ſenſu, nempe quo quis *Invitus* aliquid patitur per
vini vel fraudem, quo ſenſu Prudentius negavit
Invito Deo fieri peccatum.

175. Objicit 2. Providentia divina vtitur
peccatis quā talibus ad fines ſuos, vt ſapè teſtantur
SS. PP. Ergo peccata ſunt viſus quidam liber o-
mīno, & actus ſecundus divini Dominij. Ex
quo duas conſclusions inferat adversarius. Prima:
Ergo nulla actio creature, etiam ut mala eſt, po-
teſt eſſe Læſio Dominij divini. Patet, inquit,
conſequentia. Quia non poteſt eſſe Læſio Di-
vini Dominij ut potenter Dominari pro libitu, ea
Actio, quā Deus exercet ſuum Dominium Libe-
rum, & omnino liberē dispositivum de ipſa crea-
tura. Secundū inferat. Ergo nulla actio crea-
tura eſt Impeditiva Divina Libertatis Dispositiva,
hoc eſt, potenter vti qualibet re creatā: nam ipſe
viſus libertatis divina dispositiva, & potestatis v-
tendi rebus omnibus, nequit eſſe impeditiva talis
libertatis & potestatis.

176. Hoc argumentum etiam retorqueri
poteſt in Obedientia. Si enim peccatum eſt ipſe
viſus Dominij proprietatis, quia Deus illo vtitur
ad alios ſuos fines, etiam erit viſus Jurisdictionis,
quia etiam vtitur illo ad Bonum ſubditorum. Si
ergo non eſt absurdum, ipſum viſum Jurisdictionis
ſeu Superioritatis eſſe Inobedientiam, etiam
non eſt absurdum, ipſum viſum proprietatis eſſe
injustitiam, vel econtra, ſi hoc eſt absurdum,
etiam erit illud prius. Pro reſponſione

177. Nota 1. Viſum rei, & rem quā vti-
mur, eſſe diſtincta. Instrumentum enim Fabri
non eſt ipſe viſus Fabri, in quo ſanè equivocat ar-
gumentum. Viſus rei eſt applicatio ipſius rei ad
aliquem effectum ponendum. Itaque peccatum
eſt res quā Deus vtitur ad obtinendum aliud bo-
num, v.g. bonum pœnitentiae vel vindictæ; ſed
peccatum non eſt ipſe viſus peccati: viſus enim
peccati eſt, quando Deus objeſtive applicat peccatum
intellectui peccatoris per illuminationem,
quā moveat velle aliquid non licere ex potestate
legislativa, & ſic obtinet finem ſua permissionis peccati, qui erat Pœnitentia.

178. Nota 2. Licet Deus per peccatum
non impediatur ab viſu ipſius peccati, impeditur
tamen ab viſu illius actus qui per peccatum excludi-
tur, cuius viſum Deus haberet, ſi peccatum non
poneretur; per peccatum autem impeditur ab
illius viſu: & quidem viſus illius actus boni ma-
gis à Deo intenditur, quā viſus peccati: hoc
eſt, Deus malle peccatum non poni, quā poni.
His obſervatis

Reſpondet ad objectionem: confeſſo an-
tecedente, negando omnes conſequencias, nullā
exceptā: quia omnes fundantur in confuſione
viſus & rei quā quis vtitur.

179. DICES: Iplum peccatum eſt etiam
actio Dei, quia Deus immediate influit: ergo qua-
O o o tenuis

tenus Deus per suam prōvidentiam illam actionem dirigit ad aliquem finem, est etiam vſus.
 & Deum esse cauſam peccati per accidens, & peccatum dici & esse actionem Dei per accidens, quatenus est contra ipsius inclinationem, & quatenus non habet Deum pro cauſa determinante, sed creaturam, vt dictum est in 2. lib. Eodem sensu potest vocari vſus Dei per accidens: sed deinde transmissa primā consequentiā, nego secundam, vñā cum sua probatione. Nam iste vſus per accidens impedit Deum ab vſu alterius actus per se magis desiderato. Hoc autem sufficere ad Injustitiam ostenditur ex humanis. Qui sciret, quod si esset transitus per talem plateam, esset accepturus alapam, patetur adhuc Injuriam, etiamsi illam plateam cum tali Scientia adiret, velle enim adhuc alterum obligatum ad non percutiendum: sic S. P. Ignatius passus fuisset Injuriam, si à congregatis in aula Scholarum fuisset flagris infamibus exceptus, cùm tamen praescius adiverit, potens facilē declinare: Itaque ille talis esset percussione cauſa per accidens, quia sine illius accessu ad talem locum alter non posset in illo loco percutere: porrò hanc percussionem pravissim posset homo ordinare ad finem supernaturalem. Sic ergo Deus pravidens quod Petrus cum tali auxilio esset peccatus, v.g. detrahendo Deo, potest pati injuriam, etiamsi ipsius peccati cauſa per accidens sit, præbendo hoc auxilium inefficax, & influendo vt causa vniuersalis, & simul ordinando ad alium finem.

180. Negamus ergo adversario id, quod vnicè pro Fundamento affluit, nempe, quod ad peccatum Injustitiae non sufficiat, esse contra voluntatem obligativam ad oppositum, & quod privet Dominum illâ re, quam Jure suo exigit, & quod insuper requiratur, vt actio injusta sit omnino involuntaria Domino, ita vt à nulla illius voluntate dependeat, ne quidem permisiva.

Supposito nunc, quod Deus posset obligare ex Injustitia, Quaritur ulterius, vtrum posset obligare graviter, vel tantum leviter & sub Veniali. In quo puncto est iterum singularis Opiniō ejusdem Recentioris Hispani, quod tantum posset obligare leviter. Supponit autem pro Fundamento, quod quod alius est dition, eò major debeat esse Damnificatio, vt sit Gravis & Mortalis. hinc concludit. Deus est infinitè dives: ergo respectu Dei omnis Damnificatio est levis, & propemodum nihil: ergo non potest esse sub gravi obligatione.

Hoc Fundamentum rejiciam in Tract. 2. de Iure & Injustitia, & ostendam oppositam Sententiam esse communiorē, quæ docet, candem quantitatē gravem esse pro omnis generis hominibus per se constitutam; quam sententiam nuperrimē impressit P. Esparza, vt miret, hunc Recentiorē dicere, suum fundamentum esse ab omnibus receptum.

181. Præterea discursus adversarij fallit, & ex ipso Fundamento illius potest ostendi Falla-

cia. Si enim gravitas laſionis debet defini respективè ad divitias, & Deus est infinitè dives, tunc ne leviter quidem poterit Deus obligare Injustitiae. Probo. Qui enim est infinitè dives ne leviter quidem respective ad suas divitias obmnificari potest. Nam divitiae infinitè hochibent, vt quocunque finito ablato adhuc sunt & nonne infinita, adeoque per ablationem finitam redditur ille dives pauperior: atque Damnificatio respectivè levis deber saltant leviter, hinc pauperiorem: ergo si Deus ob infinitas divitias non potest Damnificari graviter, nec potest obmnificari leviter: ergo qui concedit, Dein potest Damnificari leviter, debet etiam concedere, posse Damnificari graviter. Ratio est, quia al Damnificationem gravem plus non requiriunt, quād quod res in qua damnum datur, sit in magna, sunt autem aliqua Bona Dei in magna, dicente Apostolo: Empti enim eis per magnō.

182. Imd, ego existimo, nihil in toto Mondo esse tam vile, quod non possit esse Mala Gravis Injustitiae Deo debita. Nihil enim est, quod in se non sit Magnum, etiamsi respectu Vniversi censeatur esse quid parvum. Nihil enim est, quod non occupet totam providentiam Dei circa pulchritudinem hujus Vniversi, cum complementum est etiam minimus pulchritudo. Sed hoc prosequi non est necesse.

Quæſtio ulterior est, an Creatura ex parte Injustitiae contra Deum, possit contrahere obligationem faciendo Restitutionem propriè dictam. Hæc quæſtio plurimum habet de nomine Reſtitutionis. Suarez, Card. de Lugo, & Pallavicino, negant esse vñquam possibilem Reſtitutionem propriè dictam. Alij communiter concedunt, quibus præmonitus Recentior etiam accedit, ex ſuppositione laſionis injustæ: quia vero negat hypothēſin, ideo ſic concludit. Non potest creatura pura ſatisfacere ex Injustitia committata Deo defendo, non ex defectu virium, ſed ex defectu maura.

183. DICO 3. Potest dari laſio beneficii, pro quo posſit fieri restituicio strictè dicta. Probatur. Illa est restituicio strictè dicta, quæ compensatur damnum illatum ex obligatione contrafacta per priorem laſionem, ad impedendum ſcilicet, ne damnum continuetur. Sed tamen potest fieri pro domino & in justitia contra Deum commifia: ergo vera eſt Conclusio. Majorē ſuppono ex Tract. de Iust. & declarabut in evolutione objectionum. Minor declarat in exemplis. Præcipiat Deus ex Injustitia, vt hac vel illa res afferetur in tali determinato loco, v.g. Calix in Templo. Si ego calicem inde afferui, peccarem contra Injustitiam, non quidem peccato furti, nam vbiunque res exiftat, eft in poſſeſſione Dei, nec ablato illum latet: ſed quod inventam exiſtentiam localē, ad quam Deus habet ius. Quis jam negat, me ex Injustitia tenet ad reportandum Calicem & reſtituendum illi locat, atqui haec erit restituicio propriè dicta, fecundum deſcriptionem.

descriptionem positam: ergo &c. Item si Deum blasphemando in honorem & infamarem, quis negat nasci obligationem retractandi? hoc si fecero, erit restitutio propriè dicta, & quidquid amplius requiritur, gratis requiritur.

184. Objiciunt 1. Restitutio propriè di-
cta essentialiter supponit diversitatem Patrimo-
niorum laeti & lalentis, quia supponit lalentem
habere aliquid in suo Dominio, ad quod exhibi-
endum non posset obligari à laeo antecedenter
ad laesionem: atqui creatura respectu Dei non
habet patrimonium, & quidquid post illatam in-
juriam Deus exigere potest, etiam ante injuriam,
aut eā non potest exigere potuerit: ergo &c.
Major probatur. Si enim lalens non habet di-
versum patrimonium, & laesus exigit aliquam a-
ctionem, tunc lalens praestando hanc actionem non
reparat (formaliter loquendo) damnum il-
latum, sed praeclite caveret, ne Dominus novum
damnum ex carentia actionis patiatur: atqui Re-
stitutio est formaliter Reparatio Domini illati, &
non mera absintentia à nova laesione: ergo vbi
non est diversum patrimonium, non habet locum
Restitutio propriè dicta.

185. Negando universaliter majorem. Ad
probationem distinguo Majorem. Si laesus ex-
igat hanc actionem Titulo Dominij, concedo,
si Titulo Læsionis præcedentis preciliè, ne-
go, & do instantiam. Qui furatur equum, facit
Restitutio propriè dictam reducendo equum.
Quero, quid hic spenderit de suo patrimonio?
nihil planè, nam equus non est ipsius. Si dicas,

quod expendat illam actionem reductionis, ad
quam non poterat ante furtum obligari, pariter
ego dico, quod qui refert Calicem ad Templum,
expendat illam actionem, ad quam non poterat
ante ablationem obligari.

185. DICES. Imò Deus potuisset illum
obligare ad talem actionem, si alius calicem ab-
stulisset. Sed contra. Quia tunc obligaret Deus
Titulo Dominij, non Titulo Læsionis factæ. Ad
hanc ergo obligationem restituendi, non est o-
pus diverso patrimonio, neque diminutione pro-
prij patrimonij, sed fatis est, quod talis actio sit
in mea potestate physica, & quod hī & nunc non
exigatur alio Titulo, quam Læsionis iusta.

186. Objiciunt 2. & faciunt hunc discus-
sum. Quando mancipium damnum intulit Do-
mino, & postea conatur reparare laborando in
vinea, tunc vel Dominus exigit aliquem laborem
in vinea, vel non exigit: Si non exigit: ergo
mancipium non tenetur ex Justitia laborare: si
exigit: ergo exigit vt Dominus: ita vt, si man-
cipium non laboraret, inferret novum damnum.
Si Dominus nihil mandat mancipio de labo-
re, relinquat tamen illi potestatem laborandi,
tenetur Titulo Læsionis præcedentis, qua etiam
tunc pro Domino interpellat, sicut interpellaret,
si Dominus mancipium manumitteret, inscius
damni illati. Hæc omnia melius intelligentur
ex ijs, quæ de conceptu Juris & Justitiae co-
piè tradentur in secundo Tractatu

Operis de Jultitia &
Jure.

CAPUT II.

DE CAVSSA FINALI SEV MOTIVA INCARNATIONIS.

Non accipimus hīc Caussam Finalē &
Motivam in rigore physico. Nam
extra dubium est, Decretum Dei, si
fit Deo adæquare intrinsecum, nullam
habere caussam physicam: sed accipimus pro
Objecto Finali, seu pro illo ad quod obtainen-
dum Incarnatione ordinata, & per quod respon-
det interroganti, cur Deus decreverit Incarna-
tionem: seu, in quem finem, & Cui Bono vo-
luerit Deus Incarnari.

187. Certum autem ex fide est, Redem-
ptionem generis humani fuisse Finem Incarna-
tionis, propter quem, seu ad quem obtinendum
decrevit Deus Incarnationem Verbi in carne pa-
sibili. Jo. 3. Sic enim (inquit Christus ad Nicode-
mum) Deus dilexit mundum, vt Filium suum vni-
gine-

nitum daret, vt omnis qui credit in eum, non pereat,
sed habeat vitam eternam. 1. Jo. 4. In hoc est chari-
tas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse
prior dilexit nos, & misit Filium suum propitiationem
pro peccatis nostris. Luca 19. Venit enim Filius ho-
minis querere & salvum facere quod perierat. 1. ad
Timoth. 1. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus,
quod Christus Iesu venit in hunc mundum, peccatores
salvos facere. Matth. 9. Non veni vocare justos, sed
peccatores. Denique in Symbolo Nicæno profi-
temur: Qui propter nos homines, & propter nostram
salutem descendit de Cœlis, & Incarnatus est.

Hoc supposito sit

O O O 2

CON.